

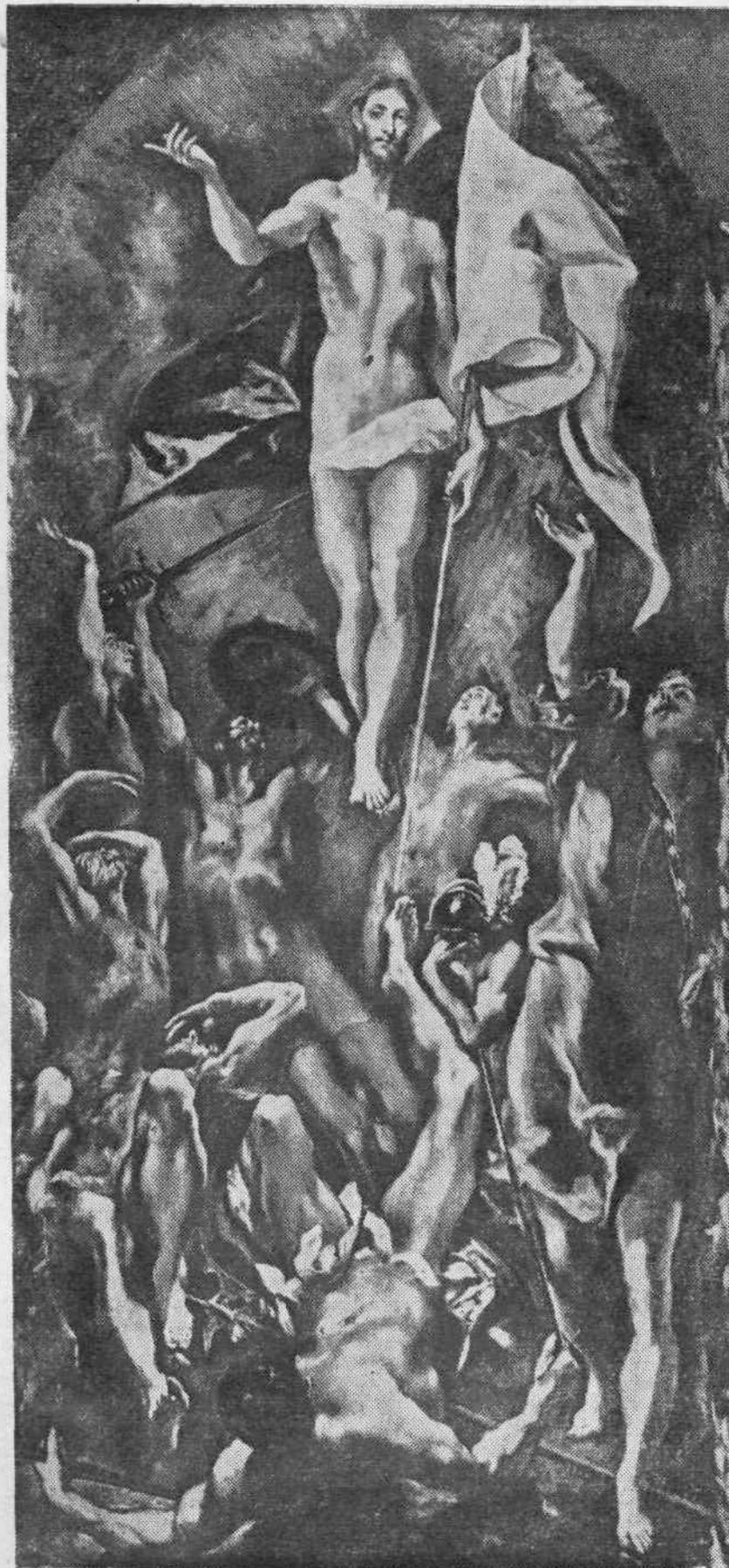
ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ 1 ΚΑΙ 15 ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΥ 6β
(ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΑΕΤΟΣ») ΤΗΛ. 21.081

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ 12 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1947
ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 1300 — ΑΡΙΘΜΟΣ 64

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΣ

ΤΟΥ Α. ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΥ

“Αν ο άνθρωπος έχει πολιτισμό, είναι γιατί εμπιστεύεται στο αίσθημα και στο πνεύμα. Κι αν χάνει συχνά τον πολιτισμό του είναι γιατί καλλιεργεί τις ιδέες καθεαυτές και μακριά από την πράξη.

Γοητευμένος από την όμορφη του χωριού του κι από τη γλύκα της όμιλλας του ο Χριστός, έκανε τις ιδέες του πράξη, έσπρωξε τη ζωή του ως το θάνατο κι ανακάλυψε τη θυσία για να κερδίσει μ’ αυτή τη χαρά.

Ένοιωσε τις φυσιολογικές προεκτάσεις της ανθρώπινης ζωής ως το θάνατο, και το στοιχείο του μεγαλείου που υπάρχει στην άμεση επαφή με τις πρώτες μορφές των πραγμάτων.

Αυτά είναι η προσωπική συνεισφορά του στην ανθρωπότητα. Αργότερα οι άνθρωποι ανακάλυψαν τον παράδεισο για να μπορούν και να κάνουνε κόλαση τη γη. Μέσα στην κόλαση τούτη δυο χιλιάδες χρόνια μετά το Χριστό, όπως και πριν απ’ αυτόν καλλιεργούν τις ψηλότερες ιδέες και ασκούνε την πιο ωμή θηριωδία, χωρίς ένδοιασμό. Αρκεί να μπορούν και να πείσουν τον εαυτό τους, ότι δρουν εν όνοματι Ιδεών!

Η αγάπη και η ελευθερία που είναι δυο έννοιες προσδιοριστικές της ανθρώπινης ιδιότητας, ποτέ δεν παραμορφώθηκαν όσο σήμερα. Στερεί ο ένας την ελευθερία του άλλου από φόβο μη του τηνε στερήσει ο άλλος. Το κήρυγμα της εκδίκησης βγαίνει από το στόμα κυνικών εκπροσώπων του κράτους. Ο φασισμός ή έσχατη αυτή κατάντια της ανθρωπότητας και μετά την ήττα του, καταχτάει τις καρδιές.

Η σοφία που αυτοϊκανοποιείται στη σφαίρα των ιδεών και δεν ασκείται στην πράξη την καθημερινή, μπλεγμένη στον φαύλο κύκλο των γεγονότων, καμμιάν ανασταλτική δύναμη δεν άποτελεί.

Η μικρή τούτη χώρα που έφτιαχνε πάντα τους θεούς της ημερους και σε ανθρώπινα μέτρα, δέχτηκε, λέν, απ’ τις πρώτες την άποψη του εβραίου προφήτη, που δίδασκε όχι μονάχα να πιστεύεις στην αγάπη και στην ελευθερία αλλά και να τις ασκείς. Τη δέχτηκε και της έδωσε αξία θεϊκή. Έκανε πάντα την πίστη της πράξη και την τράβηξε ως τη θυσία.

Τα παληκάρια της δέ βγήκανε από το σπίτι των σοφών κι όσα τυχόν βγήκανε απ’ αυτό κλείσανε πίσω τους την πόρτα του δυνατά. Κι οι παπάδες της είταν συχνά παληκάρια και πολέμησανε με το σπαθί και με το σταυρό.

Μά η μικρή τούτη Ελλάδα, είναι φαίνεται η μοίρα της να μην ήσυχάζει ποτέ. Στον απέραντο γεωγραφικό χώρο, όπου διασταυρώνεται το συμφέρο των δυνατών, είναι πεσμένη σ’ ένα κρίσιμο σταυροδρόμι για να κινεί το ενδιαφέρο τους που την πνίγει.

Η εύτυχία μας που στεριώνεται με τα απλά μέσα του ανατολίτη θεού, κι έγινε πράξη όσο είταν δυνατό περισσότερο στα φτωχά τούτα χώματα, μπόδιζει την εύτυχία τους, που η περίσσια κ’ η αφθονία σε λίγα χέρια, ποτέ τους δέ μπόρεσαν να τη στερεώσουν.

Μας βασανίζουν με την κακία τους και με την αρετή τους, που όπως είπε ο ποιητής την έχουν μόνο και μόνο για να βγάλουν τα μάτια του άλλου.

Όμως ο χώρος αυτός κι ο λαός του, εξοικειωμένος με το γερότερο μέρος της διδασκαλίας του Χριστού, που είναι φτιαγμένη στο κλίμα του, ξαίρει να ζει τη ζωή του απ’ τις πρώτες πηγές της και να την ακολουθεί ως τις τελευταίες συνέπειες της θυσίας. Ξαίρει να εγκαρτερεί και να επιμένει. Γιατί ξαίρει πως ο σπόρος που πέφτει στη γη και πεθαίνει φέρνει πάντα καρπό. Κι ο σταυρός την ανάσταση.

Αισθητικά προβλήματα

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ*

ΤΟΥ Ρ. ΗΕRVÉ

ΣΤΟ τελευταίο φύλλο του Arts de France, ο Roger Garaudy γράφει:

«Δεν υπάρχει μία αισθητική του Κομμουνιστικού Κόμματος... Ένας κομμουνιστής ζωγράφος έχει το δικαίωμα να ζωγραφίζει σαν τον Πικασσό. Έχει όμως και το δικαίωμα να ζωγραφίζει και άλλοιώς. Όπως και ένας κομμουνιστής έχει το δικαίωμα να άγαψει, ή το έργο του Πικασσό ή το άνηπι - Πικασσό. Η ζωγραφική του Πικασσό δεν αντιπροσωπεύει την αισθητική του κομμουνισμού. Ούτε και κανενός άλλου. Αυτό θα πει πως ο μαρξισμός αποκλείει την αισθητική του Πικασσό, ή μία οποιαδήποτε άλλη αισθητική; Με κανένα τρόπο...»

Ο Roger Garaudy τελειώνει το άρθρο του μ' αυτές τις γραμμές:

«Όπως να υπάρξει μία κομμουνιστική Γαλλία να δημιουργήσει μία καλύτερη ζωγραφική από τη Σοβιετική Ρωσία γιατί η Γαλλία έχει πιο δυνατές ζωγραφικές παραδόσεις. Όπως παράλληλα να δημιουργήσει λιγότερο καλή μουσική γιατί οι κωνίτες μουσικές παραδόσεις φαίνονται λιγότερο άμορφες απ' τις Ρουσικές. Μία επανάσταση δεν καταργεί, αποπερατώνει, αρτιώνει ένα λαό, ένα έθνος, δεν κάνει όμως θαύματα. Μια λέξη ακόμα: Μπορεί να μάς πείτε πως αυτός ο κομμουνισμός μεταχειρίζεται συχνά το «έγώ» ενώ θα περιμέναμε απ' αυτόν την έπισημη θέση, της έρθοδοξίας. Όχι άγαπητέ φίλοι, και ένας άλλος θα σας πει το ίδιο «έγώ». Μήπως αυτό απαγορεύεται στους κομμουνιστές; Μόνο οι έθνοει ή οι θλάκες (που συχνά είναι το ίδιο πράγμα) θα σας Ισχυριστούν πως για μάς το «έγώ» είναι ένα «πλάσμα γραμματικό». Έ, όχι λοιπόν, έδω πρέπει να υποχωρήσουμε, ο καθένας θα μεταχειρίζεται το «έγώ» χωρίς έρθοδοξία αισθητική, και σε κανένα δεν θα έπιτραπεί στο πεδίο αυτό να πει την τελευταία λέξη. Έμπρός λοιπόν στη δουλειά και έλευθερα».

Παρακαλώ τους αναγνώστες μου να με δικαιώσουν για τη μεγάλη αυτή παράθεση. Έπειδή όμως αυτή αντιπροσωπεύει ακριβώς την άποψή μου, δεν θέλησα να την συνοψίσω μίνιπως προδόσω το νόημά της. Υπάρχουν καλοί και κακοί

χτίστες. Ένας καλός ή ένας κακός χτίστης, μπορεί να είναι κομμουνιστής. Αλλά ο κακός χτίστης αν είναι καλός κομμουνιστής, θα άποφύγει να δώσει μαθήματα για χτίσιμο στον καλλίτερο του. Ένοείται ότι αυτό δεν σημαίνει πως ο κακός χτίστης δεν έχει τίποτα να πει. Άπεναντίας. Όχι όμως σ' ότι άφορα την τεχνική και την εμπειρία. Σ' αυτά πρέπει να μαθητεύει αν ή να δασκαλεύει.

Σίγουρα, θα μου πείτε πως αυτά τα ξέρουμε. Ξεχνάτε πως ο σκοπός του χτίστη είναι να χτίσει τοίχους, ενώ ο καλλιτέχνης πιστεύει πως είναι μάγος, ιερέας, και πως απ' την έποχή του ρωμαντισμού, ή άποστολή του είναι να παίζει έναν ιερατικό ρόλο μέσα στην κοινωνία. Αυτή είναι ή δυστυχία μάς!

*

«Η τέχνη σημαίνει πρώτα απ' όλα ανθρώπινη εργασία. Οι τέχνες είναι ή πρακτική τελείωση ενός έργου. Κι' όπως λέει ή λαϊκή σοφία, καλλιτέχνης είναι εκείνος που ξέρει καλά τη δουλειά του.»

Θα προτιμούσα, έγω τουλάχιστο, να παύανε μερικοί φλύαροι να μάς ξεκουφίζουν με τις προγραμματικές τους εκθέσεις και τους άφορισμούς τους. Έργα! Έργα να ζητούμε! Στά έργα αντιπραθέστε έργα κι' όχι αποκλειστικά και μόνο κριτικές! Τί βολική καριέρα που είναι ή «πολιτική» της φιλολογίας! Μ' αυτόν τον τρόπο, κατορθώνεις τις νεανικές σου έλπίδες, να τις άξιοποιήσεις στην ώριμη ηλικία με μία καλή άποκατάσταση. Όμως ή κριτική, ή λογοτεχνική ή ή καλλιτεχνική είναι κι' αυτή μία τέχνη, και μία κριτική θεωρείται καλή μόνο όταν είναι πρώτα απ' όλα μια καλή δουλειά. Δεν βρισκόμαστε πιά στην έποχή των αναχωρητών που μόνο κατακρίνανε

Το κομμουνιστικό κόμμα της ΕΣΣΔ έχει μία πολιτική. Έχει την άποστολή του και τις εθόνες του. Έμεις οι γάλλοι κομμουνιστές, έχουμε και μες τη πολιτική μας. Κρίνομε τους λογοτέχνες και τους καλλιτέχνες σύμφωνα βέβαια με τη γενική μας κοσμοθεωρία μά και σε συσχετισμό με την πολιτική μας. Δεν έχουμε καμιά σχέση με τους καυγάδες των φιλολογικών σαλονιών ή των άτελιών, με προ-

καταλήψεις της παράδοσης, με πρωτοποριακές αβρέσεις, με τις διχόνοίες που αναταράζουν αυτό που λέμε κόσμο γραμμάτων και τεχνών, με τις μνησικακίες από μερικές θύελλες άπόλυτα άξένες προς τον κομμουνισμό. Το κριτήριο μάς—έφ' όσον θα πούμε—είναι και πρέπει να είναι πριν απ' όλα πολιτικό. Άν όμως πούμε το κριτήριο «μου» τίποτα δεν μάς απαγορεύει να εκφράσουμε τις προτιμήσεις μάς και να διαλέξουμε όρισμένα μέσα.

*

Μπορεί κανείς να διαβάσει το άρθρο του Roger Garaudy στο φύλλο 9 του Arts de France. Περιέχει εξαιρετικές παρατηρήσεις, που έχουν σημασία όχι μόνο για τις καλές τέχνες μά και για την λογοτεχνία. Δεν είναι ύποτιμητικά για ένα κομμουνιστή να γράφει κοινές έπιφυλλίδες. Γιατί όχι; Είναι χρήσιμο. Θάταν παραδοξολογία να δώσης σ' αυτές τις έπιφυλλίδες μία άξια παραπλήσια με το «Cid», τον «Φάουστ» ή την «Θεία Κωμωδία». Πάντως μπορεί και πρέπει να τις συζητεί κανείς.

Άντίθετα ζητώ για τον κομμουνιστή το δικαίωμα να κάνει δικαιολογημένα, την πιο άσπρη πολιτική κρίση, όλοτετα άνεπιρέαστη πάνω σ' όποιονδήποτε έργο. Άκόμα δεν ξεχνάω πως έχει καθήκον ν' αναλύσει και να έρμηνεύσει το έργο σύμφωνα με την δική μου άποψη, δηλαδή του διαλεκτικού ύψους.

Άλλωστε δεν είμαστε «εξαταρτίστες» άποτραβηγμένοι σαν κι αυτούς από ένα κόσμο που περιφέρονται, και ή άπασχόληση τους είναι πριν απ' όλα να άπορρίπτουν, ότι δεν είναι δολοκληρωτικά δικό τους.

*

Η τέχνη μάς—έννοω τη σημαρινή γαλλική τέχνη στο σύνολο της—φανερώνει την κοινωνία μάς, τα δράματα της, τις άδυναμίες της και το σφρίγος της. Τα δείχνει λίγο - πολύ, καλά ή κακά. Κι' αυτό πρέπει να το ξεκαθαρίσουμε. Άναμφισβήτητα κάτι μάς λέει. Άν το λέει άσχημα, σημαίνει πως οι κομμουνιστές καλλιτέχνες και συγγραφείς μάς δεν βρίσκονται στο άνάλογο «ύψος τους» άφου δεν ξέρουν ή δεν μπορούν—περιμένο να το πούν μόνοι τους—να εκφράσουν ή δυνατό και μεγάλο υπάρχει στην

προσπάθεια του γαλλικού λαού. Θα μου πείτε, πως ή άστική τάξη έχει το πλεονέκτημα να κατέχει καλά την τεχνική στα μέσα της έκφρασης.

Σύμφωνοι! ή καινούργια κοινωνία που θα γίνει από μάς θα γεννήσει νέα ταλέντα, θα βοηθήσει να έκδηλωθούν οι μεγαλοφυείς που ό σημερινές κόσμες μάς καταπνίγει. Γιατί θα ήμουν κομμουνιστής αν δεν το ήξερα αυτό; Σεις οι διανοούμενοι που έρχόσαστε δυαδικά κοντά μάς δίνετε την ίδια μάχη με τους κομμουνιστές. Γιατί ή φωνή σας είναι βραχνιασμένη; Καταχτήσατε την τεχνική και την εκάθεςτε;—Πάντα την μεταχειρίζεστε όμως στην παραγωγική σας προσπάθεια; Βάλτε την τεχνική σας στην υπηρεσία εκείνου που πρώτ' απ' όλα πρέπει να είπωθεί.

*

Μπορεί και ν' άπέφω ξέω. Μπορεί να έχω άποψη στραβή για τα πράγματα. Μά πιστεύω πως τέχνη, είναι ή δουλειά, ή καλή ή δουλειά. Οι συγγραφείς δεν πρέπει να γράφουν μόνο για τους συγγραφείς, οι ποιητές να τραγουδάνε για τους ποιητές, οι ζωγράφοι να ζωγραφίζουν για τους ζωγράφους. Όταν δεν γίνεται κανείς κατανοητός πεί να πει πως κάτι «δεν πάει καλά». Είναι τόσο απλό. Πρέπει λοιπόν να επιδιώξει κανείς να γίνει κατανοητός και γι' αυτό να κάνει την άνάλογο προσπάθεια. Η προσπάθεια δεν βρέθηκε ποτέ σ' αντίθεση με τη μεγαλοφυία.

Άντι να κυνηγά κανείς αναζητώντας την προσωπικότητα, καλλίτερα θάταν να εκφράσει αυτό που νοιώθει την άνάγκη να πει. Φτάνει φυσικά νάχει κανείς να πει! Μά την προϋπόθεση. Βέβαια, πως κάτι έχει να πει! Μά όλα δεν πρέπει να είπωθούν; Το κάθε τι δεν είναι καινούργιο; Άς άσχολευόμαθα λιγότερο με το γειτόνα μάς και με το «τι θα πει ο κόσμος» και όλα θα πάνε καλλίτερα! Έγώ θα εϋχόμουν να άναβαρδούμε το μεγάλο και την άσπρη τάξη ενός κλασικισμού που θα συγκέντρωνε μέσα στη προσωπική γένεση τους πολιτισμού όλης τις σκόρπιες ανακαλύψεις και άνατάσεις ενός πλοσίου σύμπαντος που δεν έξαντλεί μέσα σε καμιά αισθητική την πολλαπλότητα των αντίθεσεων.

Άντι να κυνηγά κανείς αναζητώντας την προσωπικότητα, καλλίτερα θάταν να εκφράσει αυτό που νοιώθει την άνάγκη να πει. Φτάνει φυσικά νάχει κανείς να πει! Μά την προϋπόθεση. Βέβαια, πως κάτι έχει να πει! Μά όλα δεν πρέπει να είπωθούν; Το κάθε τι δεν είναι καινούργιο; Άς άσχολευόμαθα λιγότερο με το γειτόνα μάς και με το «τι θα πει ο κόσμος» και όλα θα πάνε καλλίτερα! Έγώ θα εϋχόμουν να άναβαρδούμε το μεγάλο και την άσπρη τάξη ενός κλασικισμού που θα συγκέντρωνε μέσα στη προσωπική γένεση τους πολιτισμού όλης τις σκόρπιες ανακαλύψεις και άνατάσεις ενός πλοσίου σύμπαντος που δεν έξαντλεί μέσα σε καμιά αισθητική την πολλαπλότητα των αντίθεσεων.

* Δημοσιεύτ. στην «Actions», 29 Νοεμ. 1946

Έκπαιδευτικά

ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ*

ΤΟΥ Δ. ΒΑΙΤΣΑ

Το πρόβλημα της συνεκπαίδευσης των δύο φύλων στην Ελλάδα δεν είναι πολύ παλιό. παρουσιάσθηκε με την άνατολή του είκοστού αιώνα, σχεδόν σύγχρονα με τη προοδευτική κίνηση του τότε εκπαιδευτικού δικαίου. Στά άλλα προοδευτικά έθνη παλαιά και πολιτισμένα, πως πούπετε το παιδί απ' μικρή ηλικία να ζήσει σε ένα περιβάλλον άνάλογο με εκείνο, που θα ζήσει σε όλη του τη ζωή, ότου δηλαδή θα άντιπροσωπεύεται και τά δυο φύλα. Μόνο έτσι το παιδί θα άποκτήσει καθαρή και σωστή άντίληψη της τραγικότητας ζωής και μόνο έτσι θα διαλυθούν όλες οι πλάγιές άντίληψεις, οι άπίστες μέσα στις όποιες παραδέρνει σήμερα ή νεολαία μάς.

Στις άντινοητικές κατά της συνεκπαίδευσης, αν άραφίονες τις έπιπολίτες κρίσεις και τις άπηχαϊωμένες άντιλήψεις, παραμένουν μόνο οι τρεις άκρόθυτες:

1) Λένε πως στα μικτά σχολεία τ' άγόρια και τά κορίτσια παθαίνουν υπερκόπωση, γιατί στή διεξαγωγή της σχολικής δουλειάς δε λαβαίνονται τόση καμιά διαφορά στη διανοητική κατάσασ άνάμεσα σ' ά δυο φύλα. Το ότι τά παιδιά παθαίνουν υπερκόπωση είναι σωστό, μά αίτία αυτού δεν είναι συνεκ, αλλά το σχολικό καθεστώς. Κάθε θετικός εκπαιδευτικός που προβλέπει έξαιρετικές, προκαλεί υπερκόπωση, είτε το σχολείο είναι μικτό είτε όχι. Όσο για το διανοητικό βίασμό της γυναικας, το μόνο φάρμακο π' άνα είναι κατά της υπερκόπωσης, είναι ή άσποχοποίηση των μεθόδων, που σέβεται όχι μόνο τις ψυχολογικές ιδιότητες κάθε φύλου, αλλά και κάθε άτόμου.

Άν και ή άποψη της ψυχικής άνάστασης αλλά και της άτομικής ψυχολογίας πάνω σ' αυτό μάς λέγει πως «μεταξύ των δύο γενιών δεν υπάρχουν έμφυτοι και άμεταβλήτοι: ή ά της κληρονομικού μετρίβζζόμενου διαφορά έπί των όποιων να σηηρίζωμεν ή διαιτέραν ά ωγιών των θηλέων τατα είναι ψυχικές Ισομία προς τά άρρενα, ίκανά δι' όλα τά έργα διά τά όποια είναι ίκανά και ζκείνα και μόνον ή προκατάληψη, περί των έμφύτων διαφορών των θηλέων έμποδίζει την άναγνώριση της Ισοτιμίας αυτών». Και ενώ συμβαίνει αυτό άνάμεσα στα δυο γένη, είναι γνωστό το σπυδαίο διδάγμα της ψυχολογίας των άτομικών διαφορών, που μάς λένει, πως στή ζωή δεν υπάρχουν ούτε δύο άτομα χωρίς να έχουν πολλές και μεγάλες διαφορές στή σωματική και ψυχική σύσταση. Έίν όμως ο λόγος των άτομικών διαφορών είναι λόγος της μη έφαρμογής της συνεκπαίδευσης, θά έπερε να είναι και λόγος της κατήρησης της διαιδικής μόρφωσης.

Έφόσον όμως, αυτό δεν συμβαίνει, δεν θεωρείται ο λόγος μόνο αυτού, να θεωρηθεί σωστός για τη μη έφαρμογή της συνεκπαίδευσης. 2) Υποστηρίζουν έπίσης και μεταξύ αυτών ο άγγλος Cecil Reddie πως ή συνεκ, δαγείνει συνεχώς το έρωτικό συναίσθημα, σπάζει και καταβάλλει την άντιπροσωπική άνδρικότητα των άγοριών και πως αυτό έχει την έπιδρασή του στο πεδίο της θελήσεως των. Έμεις λέμε πως ίσα ίσα γι' αυτό πρέπει να εφαρμοσθεί ή συνεκ, να περιορισθεί το κακό αυτό. Άν όμως σε σχολείο που εφαρμόζεται ή συνεκ, παρατηρούνται συμπληρωμα άνθητικότητες, αυτό σημαίνει πως παρά την έγχείρηση, ή μόλυνση προχωρεί στο ζωό μέρος

του σώματος και αυτό θα πει πως ή συνεκ, πρέπει να γίνει μεθοδικότερη και συστηματικότερη. Είναι κοινή όμολογία διευθυντών και καθηγητών που διεψήσαν σε μικτά ή άμυγή σχολεία άρρένων ή θηλέων πως τά κρούματα της άνθητικότητας ήταν άσυγγρίτως περισσότερο εις τά δευτέρα. Στά δυο μικτά παιδαγωγικά φροντιστήρια που έλει τουύργων στην Έλεύθερη Ελλάδα στή περίοδο της πρώτης κατοχής, σύμφωνα με τις όμολογίες των παιδαγωγών διευθυντών καθώς και όλου του διδακτικού προσωπικού, ή πνευματική άπόδοση των τροφίμων και των δύο φύλων, που προήρχετο από τη στενή συνεργασία των, ήτο εξαιρετική. Η οικειότητα, ή συγγή και ή άλλης άποψής, που παρατηρείται άνάμεσα τους ήταν κάτι το πολύ σπάνιο και μάλιστα χωρίς να παρατηρηθεί κανένα κρούσμα άνθητικότητας. Ό παιδαγωγός κ. Ν. Καροχρόστου που έκαμε παρατηρήσεις σε μικτά και άμυγή δίδασκαλεία σχετικά με τά ζήημα της διατάραξης της ήβης στο βιβλίο του «ή κοινωνία μάς» το σχολείο της και ή συνεκπαίδευση γράφει τους άκόλουθους άριθμούς:

Διατάραξη λόγω της ήβης. Άμυγή δίδασκαλείο, ήρ=0,72, θηλ.=0,18. Μικτό δίδασκαλείο, ήρ.=0,19, θηλ.=0,05.

Ό ίσως και άήγει πως «έκ του άνοήτρου καταβαίνεται πως και εις τό μέγα μέρος της κοινωνίας μάς κρατούσα άντιλήψεις είναι άνηχητοι προσεχόμενοι εκ προκαταλήψως, υπερβιβλικοί και άβίσιμοι Ισχυρισμοί». Σύντομα πολλά έπιφανείς έπιστήμονες Ιατροί, λέγουν πως ή άπόσπαση του νέου από το άλλο φύλο, έφεδίζει τη φαντασία και ή έρεθισμός αυτής έχει για άποτέλεσμα την υπερηλέγερση όλου του νευρικού συστήματος, ειδικά δε του γαγγλιακού, που αυτό έχει να κάνει με την παρακίνηση της έπιθυμίας για πολύ συχνή κατάσχηση, που έπαρθε την άεονία, την έξαντληση και τη φθισή. Γι' αυτό τάσσονται με τό μέρος της συνεκ και της συναναστροφής των δύο φύλων ός το μόνο μέσο που θά έπιφέει τη γνωριμία και την έξοικείωση των όργανισμών και τη καταστολή των νευρώσεων στο φυσολογικό βαθμό.

Λένε πως υπάρχει μεγάλος φόβος, τ' άγόρια να έκθληθούν και τά κορίτσια από τη συχνή έπαφή με τά άγόρια ν' άποκτήσουν τρόπους τρυχέις και νά μάθουν λέξεις και φράσεις χονδροειδέις. Κι όμως στή πραγματικότητα συμβαίνει όλοτετα το άντίθετο καθώς μάς, το βεβαίως του άνθητικότητας μικτών σχολείων στή Γαλλία που φηστηθήκανε από το Burness (La coeducatiön dans les écoles secondaires) ούτε ένας συμφοει με τη παραπάνω γνώμη. Όλοι εκφράζονται με ένθουσιασμό για τη συνεκπαίδευση. Υποστηρίζουν μάλιστα, πως με την έπαφή ο νέος άποκοτών διαύγεια μεγαλύτερη και βλέπουν τά πρτήματα από πεινωπία, ενώ τ' άγόρια άκοιτών ευγένεια και καλύτερη συμπεριφορά, καθώς έπίσης ή φυλετική εξέλιξη γίνεται με τρόπο κανονικότερο και περισσότερο Ισοροπημένο. Και ενώ έτσι έχουν τά πράγματα ός προς τά έπιγεωρήματα των έχθρων της συνεκπαίδευσης ά: όδωμε τις όφέλιες που φέρνει ή έφαρμογή της συνεκπαίδευσης στα σχολεία:

α) Συνδιδασκαλεία: με

τη συνδιδασκαλεία που γίνεται στα σχολεία όπου εφαρμόζεται ή συνεκπαίδευση, έχουν πολύ να όφελθ άν και τ' άγόρια και τά κορίτσια. Το κάθε όλο παίρνει τά προ εμήματα του άλλου και τείνουν σε μία τέλεια άμυνία. Τά κορίτσια π.χ. είναι πιο έπιπόλιμα και συγγι όι άντιθέτως των έλ άσφαλιμένως, γιατί βιάζονται ν' άπαντήσουν. Ένώ των άγοριών είναι βορδιότερες άλλα πιο σωστές. Τά κορίτσια βλέπουν, πως οι έσφαλιμένες και άπειρές άπαντήσεις των, συμπληρώνονται από τ' άγόρια, γιατί αυτά δίνουν μεγαλύτερη ένταση στή σκέψη των, με τη λογική και τη σταθερότητα. Η όφέλιμα βέβαια αυτή παρατηρείται μόνο στα σχολεία που εφαρμόζεται ή συνεκπαίδευση και δεν παραβαίνονται οι φυσικοί νόμοι της παιδικής εξέλιξης. Όπου όμως έπιβάλλονται από πάνω άσπρη τά προεβίλλυματα, οι μέθοδοι και οι κατευθύνσεις, από τους δ δασκάλους και τους ήλικωμένους χωρίς νά λαβαίνονται έκτόθεν τά διαφωρινά των παιδιών, από τό τά γολεία αυτά δεν ποέται να περιμένουμε καλά άποτελέσματα είτε έχουμε συνεκπαίδευση είτε όχι.

β) Η θηλικότητα: νομίζουμε πως είναι προτιμότερο και φυσικότερο να συνεχίσουμε την ήθική πάνω στή κοινή ζωή των δύο φύλων και πάνω στην άσχη παρά έξω από αυτή. Η συνεκπαίδευση άντιμετωπίζεται σαν τό καλλίτερο μέσο για νά έπιτύχου την Ισοτιμία, την έλευθερία και τη συμπύκωση των γενιών. Η καθημερινή έπαφή μεταξύ των, σπριγνύει, στή φίλια, στήν έργασία και τό ίδεώδες, δίνει την έγκαρία στην άμοιβαία γνώση, που είναι άποσπρητή για την ευζωία και μία Ισοροπημένη ζωή. Έτσι προφυλάσσονται από κάθε διαφωρική άνθητικότητα, δυσφορία και χίλιου: άλλως κινδύνους, που όπόκειναι τά άτοιον ε-αν στερείται από την έσπερητική έπίδραση του άλλου φύλου. Έφότας βέβαια υπάρχει και στα σχολεία που εφαρμόζεται ή συνεκπαίδευση, καθώς όμως λένει οι διευθυντές των δεν είναι συχνότερος από κάθε άλλο μέρος. Λένε μάλιστα πως παρουσιάζονται στην όρα του, και ή συνεκπαίδευση ούτε έννοει, τά ούτε και δυτηραίνε τις έκθρόλίες του, κάνει όμως κάτι που σπρητά τροσποσει τήν άντιλήψη των νέων για τον έρωτα νά πραγματοποιήσουν ευενικά έκείνο από τό άνθρώπινο πλθθίματα, που ό άνθρώπος μπορεί να άποκαλυφθεί τό όγενέτερο από τά όνα, μά και τό επανόσοτο από ούτά. Έδν άκριβώς έπεριβείν ή άληθη ήθική που συνίσταται όρι στον άγώνα ενάντια στή φύση, αλλά στή συσθέση της ευθύνης. Άλλά ή παρεχόμενη μόρφωση στή συνεκπαίδευση από την άποψη της έλευθερίας και της Ισοτιμίας, συνεκτελεί παρά πολύ στό να πρ σ' ανηχονται σε γάμο με όρθότερες άντιλήψεις για τά γένη.

γ) Ψυχολογική άποψη: δύο έπιστημονικές κορυφές όι Freud και Adler που άφιέρωσαν όλη τη ζωή τους στή μελέτη των φαινομένων του ψυχικού κ' κόσμου, είπαι θεοοί ύποστηρικτές της συνεκπαίδευσης. Και ό μόν Freud και μετά την άναθεώρηση των πρώτων του άπόψεων, λέγει πως τό άφρ δισκο κέντρο παίζει σημαντικό ρόλο στο

α) Συνδιδασκαλεία: με

α) Συνδιδασκαλεία: με

α) Συνδιδασκαλεία: με

* Από τό άρθρο του Αγαγιου που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό φύλλο μάς είχαμε άφοίσει μία ύποσημείωση που άφορούσε το όνομα του Ηερνέ που δημοσιεύθηκε τό όνομα του Ηερνέ σήμα περί άναγνώστες μάς έχουν έπ' όψει τους αυτό τό άρθρο του Ηερνέ.

Το άρθρο του Ηερνέ, αλλάζει και κάνει βαρύτερη την άποψη του Garaudy, που άρκέστηκε να πει πως δεν υπάρχει αισθητική του κομμουνιστικού κόμματος. Ο Ηερνέ, συνήθως πιο έμπνευσμένος, έπιδοκίμαζε χωρίς καμιά έπιφύλαξη τη θέση που ήπε ο Garaudy, μην άναφέροντας τις πιο άμφισβητούμενες άπόψεις. Γι' αυτό μου φαίνεται πως δεν υπάρχει κανείς λόγος για μία μακρυνά άνάλυση του άρθρου αυτού. Κι' όμως μά και τό άρθρο αυτό δημοσιεύεται δυο μέρες μετά τη δήλωση του Μωρίς Τορέζ στους «Τάιμς», όπου ύποστήριξε την έθνική Ιδιο-

μορφία των κομμουνιστικών κομμάτων, εκφράζοντας έτσι μιν άλήθεια που δεν είναι ένας νεωτερισμός ή ή έκφραση «τροπής» που τόσο άρέσει σε πολλούς να βρίσκουν στήν πολιτική του κομμουνισμού—γίνονται φανερό πως ο Ηερνέ άνέπτυσσε τη θέση του πάνω στή δήλωση αυτή του Τορέζ γράφοντας: «Το κομμουνιστικό κόμμα της Σοβιετικής Ένωσης έχει μία πολιτική. Έχει την άποστολή και τις εθόνες του. Έμεις οι γάλλοι κομμουνιστές, έχουμε και μες τη πολιτική μας. Κρίνομε τους λογοτέχνες και τους καλλιτέχνες σύμφωνα βέβαια με τη γενική κοσμοθεωρία μάς μά και σε συσχετισμό με την πολιτική μάς. Δεν είναι όμως άσκοπο να είπωθεί πως οι όμοιότητες των δυο αυτών δηλώσεων, του Μωρίς Τορέζ και του Ηερνέ δεν θάπρεπε να ξεγελάσουν τον άναγνώστη: Η άνεξαρτήσια του γαλλικού κομμουνιστικού κόμματος σε σχέση με τό μπολσεβικικό κόμμα, δεν υπάρχει

ανάγκη να ύπογραμμιστεί στήν περιοχή της «τέχνης» δεν είναι λογικό, έπειδή στή Σοβιετική Ένωση ελιώθηκε κάτι σωστό, ναμιασε με τις ύπογραμμένους γι' αυτό και μόνο να πάρουμε άντιθέτη θέση. Όταν ένας ρώσος ύποστηρίζει πως είναι μέρα, έμεις θ' άρχίσουμε να φωνάζουμε είναι νύχτα; Ποιός έπί τέλους δε βλέπει πως αυτή ή αντίθεση άνάμεσα σ' ότη δική μας κοσμοθεωρία και «τήν άμση πολιτική» είναι πράγμα έπικίνδυνο και άνησυχαστικό; Μη τυχόν θά θεωρήσουμε βλαβερό αυτό το «κοσμοθεωρία μάς» κάθε τι που ένθαρρύνουμε έπειδή έσπρητεί τη «άμση πολιτική» μάς; Αυτό είναι μιν άντίληψη καιροσκοπική που δεν μπορεί να σπρηχτεί στή δήλωση του Τορέζ, που είναι έκφραση μιάς άλήθειας και για τήν «άμση πολιτική» και για τήν «κοσμοθεωρία» μάς.

Τ Ο Β Α Π Ο Ρ Ι

του 'Αντώνη Λάβδα

Οι άποικενές μας ήταν λίγη αγάπη και λίγο χόμα της γης που λατρεύαμε.
 'Ο ήλιος είχε γύρει.
 Γιομίσαμε τὰ πλεμόνια μας δνόσομο
 —ήτανε φτωχικά γλυκιάς οί χαρές μας.
 Και θάλασσα Πολύ πλατιά και γκριζα.
 Μισοκόταδο.
 'Ακούγαμε σὰ μακρονές τις φωνές των βαρκάρηδον.
 Ζούσαμε.
 Δέ βλέπαμε πᾶν τὰ φῶτα του βαποριού.
 'Ηταν ὄνειρο.
 Θυμηθήκαμε τις παπαρούνες στη πλαγιά του χωριού μας,
 και δακρύσαμε.
 "Ενα δάκρυ...
 "Ενα διαμάντι ἀκριβό, στην προθήκη του ἑαυτοῦ μας.
 Δέ τὸ κρύψαμε...
 Τ' ἀπίθωσε ἡ αἰρα σὸ τᾶσι της καρδιάς μας.
 Περιφέραμε γυμνή την καρδιά μας
 προσφέροντας τὸ διαμάντι σὸς ἀνθρώπους τριγύρα μας.
 "Ητανε δὺν μεγάλα μαῦρα μάτια,
 πὸν σκύφανε νὰ φιλήσουνε την καρδιά:
 «Εὐχαριστῶ—εἶπα—δὲ θέλω τὸ δάκρυ...»
 Μιά μακρονή καρπάνα, λυπητερή και μονότονη.
 Μιά κιθάρα στην παραλία...
 Πυκνός καπνός πὸν ἀνέβαινε ψηλά, πρὸς τὰ πάνω.
 Δέ μπορεῖ νάτανε θυμιάμα...
 "Υστερα μίλησε ἡ μηχανή.
 Τὰ σφονιά χτυπούσανε την ψυχὴ μας...
 κι' ἐμεῖς γυρίσαμε νὰ δοῦμε τὰ φῶτα πὸν χάνονταν πίσω μας.
 —'Αγαπούσαμε τοὺς ἀνθρώπους.

ΓΚΟΓΙΑ: Τί τὰ φυλάς;

Δημ. Σ. Λουκάτου

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΣΧΑ

ΥΣΤΕΡ' από τὴ λυπητερὴ κι' ἀσκητικὴ διάθεση πὸν κυριαρχεῖ — προπάντων ὅσο κρατάει ἡ Σαρακοστή — στὴν ὑμνογραφία τῆς ἐκκλησίας μας, τοῦ τὸ ξέσπασμα χαρᾶς πὸν ξεπηδαεῖ ξαφνικά τὴ μέρα τῆς Ἀνάστασης στὰ λόγια και στὰ τροπάρια της, εἶναι ἀληθινὰ ἀξιοπρόσεχτο. Μέσα σὲ μιά περίσσεια φωτός και σὲ χορευτικὸ χαρούμενο μέλος, ἀκούονται φράσεις ἀληθινοῦ πανηγυριοῦ, ὅπως τὸ «χαρᾶς εὐαγγέλια», τὸ «τέρποτο χόρευε», τὸ «ἀγαλλιασώμεθα», «ἔορταζέτω δὲ κόσμος», «εὐφράνθητε», «τροφῆσατε», «μετ' ἀλλήλων χορεύσατε», μηδεὶς ἐξέληθ' πεινῶν».

Ὅσο κι' ἂν μεταγενέστερες θεολογικὲς ἐρμηγίες θέλουν νὰ δώσουν ἀπόλυτα μεταφυσικὴ ἔννοια στὶς φράσεις αὐτές, τὸ φυσικὸ και ζωικὸ περιεχόμενό τους δὲν κρύβεται. Τὸ ἴδιο τὸ γεγονός τῆς Ἀνάστασης, ἔστω και σὰ συμβολισμό, ἔχει μέσα του τὴν ἀποθέωση τῆς ζωῆς, τὴν ἡττα τοῦ θανάτου και τοῦ σκοταδιοῦ, τὴν χαρὰ τοῦ καινούριου, τὴν ἀνανέωση. Γι' αὐτὸ και φράσεις σὰν τίς: «θανάτωσας τὸν θάνατον», «ζῶν χαρισάμενος», «ἐσκόλευται ὁ Ἄδης» και «τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν» μένουν βασικά στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐρμηγία τῆς γιορτῆς, πὸν γίνεται πὸν ἀνθρώπινη και πὸν κοινωνική, μετὰ τὰ παράλληλα τῆς κυρῶματα τῆς ἀγάπης και τῆς συναδέλφωσης: «Και ἀλλήλους περιπτύξώμεθα», «εἰπωμεν ἀδελφοὶ και τοῖς μισοῦσιν ἡμᾶς», «συγχωρήσωμεν πάντα τῆ Ἀναστάσει».

*
 Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μῆκε ἀπὸ νωρὶς σὸν βαθύτερο νόημα τούτης τῆς χαρούμενης ἀνοιξιᾶτικῆς γιορτῆς και βρῆκε σ' αὐτὴ δλες τίς παλιές φυσικὲς και ψυχολογικὲς του κλίσεις. Τὴν ὑμνογραφία και τὸ πανηγυρικὸ κέφι της τὰ χρησιμοποιεῖσε κοσμικά, κι' ἔκαμε τὸ Πάσχα του τὴν πὸν γλεντζέδικη και γενναϊδῶρη γιορτὴ του. Μεθυσμένος ἀπὸ τὴν ὁμορφία τῆς γῆς του τούτην τὴν ἐποχὴ, ἀπὸ τίς ἀθάνατες ἀστροφεγγιές τῆς νύχτας και τὴν δροσιά τῆς αὐγῆς, ἀπὸ τὴν ἔνταση τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν βλάστηση, τὰ χρώματα και τὰ μύρα, μοίρασε χαρούμενος τὰ αἰσθημάτά του στὴ φύση και στὸς ἀνθρώπους. Κουβαράδας και καλόκαρδος γι-

— Τὴν ἄνοιξιν εἶναι χαρὰ, τὴν εἶναι καλοκαίρι, τὸ λέν τ' ἀηδόνια σὰ κλαῖα κι' οἱ περὶκες σὰ πιάγια, τὸ λέν οἱ κοῦκοι σὰ ψηλά, ψηλά σὰ κατασπῆγμα πᾶν τὰ κοπίδια σὰ βουνά νὰ ξεκαλοκαιριάνουν, πᾶν και κοντὰ οἱ τοσιάνηδες βαρῶντα τὴ φλογέρα, νὰ τὰ τρωκομήσουνε και τὴ νοση νὰ βγάλουν και νὰ γιορτάσουν τ' Ἄη Γιωργιῶν, νὰ ρίξουν σὸν σημάδι, νὰ πιῶν νερὸ ἀπὸ τὰ βουνά, νὰ πᾶρουν τὸν ἄερα.

(Ἐκλογὲς Πολίτη, 284)

Μὰ ἔχομε κι' ἕναν ἀκόμα λόγο — ἱστορικὸ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνας — νὰ χαϊρόμαστε περισσότερο ἀπὸ τίς Πασχαλιές τῶν ἄλλων λαῶν τὸ δικὸ μας Πάσχα: Στὰ ἀτέλειαια χρόνια τῆς Τουρκικῆς σκλαβιάς, καθὼς και στὰ πρόσφατα τῆς Εὐρωπαϊκῆς, ὅλες ἐκείνες οἱ φράσεις τῆς ὑμνογραφίας, ὅπως τὸ «συνέτριψας μοχλοῦς αἰώνιους» ἢ: «αὐτὴ ἡ σωτήριος νύξ», τὸ «ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκ τοῦ σκότους», «ἠλευθέρωσες ἡμᾶς» και «ἀνέστης ὡς νικητὴς», μετὰ βοήθειά

ὀρτάζει μιά δλόκληρη βδομάδα τὴν Πασχαλιά του, ξεφαντώνει με φαγοπότια και ντουφεκιές, γυρίζει ἀπὸ σπῖτι σὲ σπῖτι, τσογκρίζει κόκκινα αὐγά, φιλεῖ ἀδελφικά και φιλιώνεται με τοὺς συχωριανοῦς του. (Τὸ φιλεῖ τῆς Ἀνάστασης, διδαγμένο ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ἔχει γίνε πιά πατροπαράδοτο και δίνεται σὲ φίλους και σ' ἐχθρούς. Ὁ λαὸς μας δὲν κρατάει τὸ μῖσος του περισσότερο ἀπὸ μιά Πασχαλιά: πρέπει νὰ εἶναι μεγάλο τὸ πάθος του κι' ἄλλοι νὰ τοῦ τὸ συβαυλίζουν, γιὰ νὰ μὴ οἰβῆσει μέσα σὸν χρόνον).

Καὶ τὴ ζωὴ του τοῦτες τίς μέρες τὴ χαίρειται πλείρια και φυσικά, ὅλο μετὰ χαρούμενες ἐκδηλώσεις. Χορεύει, ἐρωτεύεται, καλοτρᾶει, τραγουδαεῖ, παντρεύεται, κερνάει, φιλοξενεῖ. Λαμπροφοραῖνεται, λούζεται, ὁμορφαίνει, δὲ ντρέπεται νὰ χὴ φιλαρέσκεια και νὰ δειχῆν τὴν φιλεντία του. Ἀσπρίζει τίς μάντρες και τὰ σπῖτια του, χαίρειται τὰ χρώματα σὰν παιδί, δίνει σὰ λουλούδια του τ' ὄνομα «Πασχαλιά». Καὶ βλέπει τούτην τὴ γιορτὴν σὰν κορφὴ πανηγυριῶν, πὸν δλα τὰ κάνει εὐτυχισμένα και φωτεινά:

— Θέλειε τὴ θνητῶτα μου, τὴ λαμ-
 [προσηνημένη,
 ἀπὸν γεννήθη τὴ λαμπρὴ κι' ἔλαμ' ὁ
 κόσμος ὅλος;
 (Ἐκλογὲς Πολίτη, 135)

*
 Ἡ πλοῦσια και τόσο χαρούμενη γιορταστικὴ διάθεση τοῦ λαοῦ γιὰ τὴ μέρα τοῦ Πάσχα, βγαίνει τὸ ἴδιο ἀπὸ τὸ φυσικὸ γεγονός γύρω του ὅσο κι' ἀπὸ τὸ θρησκευτικὸ. Ἡ καταπληκτικὴ ἀνοιξιᾶτικὴ ἀλλαγὴ μετὰ τὴν ἀνθιση και τὸ ζωντανεμά της, ἡ ἀνθοφόρα ἀνάσταση τῆς φύσης ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τῶν χειμῶνα συγκίνησαν ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια τὸ λαὸ τούτου τοῦ τόπου, πὸν ἔριξε πᾶντα μέσα τῆς ἀντίστοιχῆς θρησκευτικῆς γιορτῆς τὴ φυσιολατρεία του και τὴ συγκίνησή του. Ἄν ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔπεφτε σὲ τούτην τὴν περίοδο, ὁ λαὸς θὰ χρησιμοποιεῖσε κάποια ἄλλη κοντινὴ γιορτὴ, γιὰ νὰ βγῆ στὴ φύση και νὰ πανηγυρίσει τίς ὁμορφιές της. Τὸ ἔχει κάμει κιὼλας μετὰ τὸν ἅη Γιώργη, πὸν τὸν γιορτάζει τὸν Ἀπρίλιον σὰν Πάσχα κι' αὐτόν.

Ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησία ἔχει ὑπολογίσει πολὺ σοφὰ τίς ἀνάγκες τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ τὸ γιόρτασμα τοῦτο, κι' ἔχει ταιριαξεί τὴν ὑμνογραφία και τὸ πνεῦμα τῆς Ἀνάστασης πάνω στὶς ἀξεθεμελιωτέες ψυχικὲς ἀπαιτήσεις του και στὴν ὀλικὴ ἀξιοποίηση τῆς ζωῆς. Δίνει, τὴ βδομάδα τοῦ Πάσχα, ἀμολυσία γιὰ κοσμικὲς χαρές, κι' ἀναγκάζεται νὰ βάλῃ στὶς ἀκολουθίες τῆς φράσεις σὰν ἐτούτη: «Ἀνέτειλε τὸ ἔαρ, θεῦτε εὐωχηθώμεν».

Φορῖου Λιβικου

ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Τὴ ὁμορφὴ ποῦνα ἡ Ἀλεξάνδρεια. Γιὰτ, κανὼ κομφὰ σὸν λιμάνι. Ξενοδοχεῖα, παλάτια και μπάνκες ὁμορφῆς. Σπῖτια ψηλά. Μαγαζιά. Ὡ πλούτη. Πόλεμος εἶναι; Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα θὰ βρεῖς.

Νάμας και μεῖς ἀπὸ τίς φυλακὲς και τὰ στρατόπεδα τῆς Εὐρώπης πὸν πεινάει, νάμας ἀπὸ τὴν πατρίδα πὸν λυώνει και βρυχιέται. Ἐδῶ και μεῖς στὴν Ἐδεμ. Ὅλα ξεχειλίζουν.

Ψωμί. Νὰ ψωμί λεφτερο. Ψωμάκι ὅσο θέλεις. Ἄχ, ψωμάκι γιὰ τὰ λιμασμένα μας. Καὶ βούτυρα, βουνά τυρὶ, κρέατα, ἀρνιά, λές κι' εἶναι μέγα Σάββατο. Φρούτα. Μπανάνες, πορτοκάλια, καρῶδες, χουριάδες, σωροὶ φυτῖκια και φούλια, φούλια, φούλια. Ναι, ναι, ἀπ' αὐτὰ τρῶνε οἱ φτωχοὶ Αἰγύπτου. Ἐχουν νὰ φᾶν κι' αὐτοὶ, ἔχουν.

Καὶ καφενεῖα και μᾶρ π' ἀστράφτουν τὰ κρύσταλλα Ὡ γλυκά!

Λιμουζίνες, κομφῆς κυρέδες, βιτρίνες, νὰ και τοῦ Coty τὸ Paris κι' ἀνατολίτικες μυροδιές σπῖτικες, βαρειές πὸν μεθοῦν. Χαλιά, μετᾶξια, μπιζοῦ και μιμπιλό, φιλιτισμένοι κροκὸδειλοι, σφιγγες και σκαραβαῖοι χρυσοὶ μ' ἀπάνω τους σμαράγδια.

Ὡραία εἶναι ἡ Αἴγυπτος. Ἀνθισμένο εἶναι τὸ λουλούδι τοῦ πολιτισμοῦ στὴ χώρα τούτη.

Φεύγομε γιὰ τὸ Κάιρο. Τρέχει τὸ τραῖνο.

Τούτα τὰ 200 χιλιόμετρα εἶναι τῆς εὐφορίας ἡ γῆ. Φοινικιές ψηλές φορτωμένες τὸ γλυκὸ τους καρπὸ. Μπανανιές πλῆθος στὴ σειρά, πλατύφυλες, ὀλοπράσινες και μπρός πίσω κάμποι πράσινοι. Κι' ὁ ἥλιος φλογερός, καφτὸς, ἀγκαλιάζει λάγνος μετὰ τὴν ζεστή του ἀγκαλιά τὴν πράσινη τῆ γῆς, νὰ τὴν κάμει γρήγορα νὰ γεννοβολῆσει. Καὶ τὰ κανάλια τοῦ ποταμοῦ τὴν κυκλώνουν, μπαίνουν μέσα βαθεῖα, νὰ τὴ θρέψουν, νὰ τῆς δώσουν χυμοῦς νὰ πιεῖ, νὰ χορτάσει ὅσο θέλει, νὰ ρουφήξουν οἱ ριζές, νὰ μπουχτήσουν, νὰ μεθῶσουν ἐκεῖ στὰ σκοτεινὰ ἀγκαλιασμένες μετὰ τὸ χῶμα τὸ πανάρχαιο κι' ἀτέλεωτο μεθῶσι τῆς ζωῆς.

Εἴμαστε δῶ στὴν καρδιά τοῦ πλοῦτου.

Ὅτι γυρέψεις ὅλο τὸ χρόνο θὰ σὸν δάκει τοῦτος ὁ κάμπος. Τὸν πλοῦτο τοῦτο τόνε δίνουνε στὸν κόσμο. Ὁ ἥλιος ὁ ζεστός, ὁ Νεῖλος τὸ μεγάλο ποτάμι, ἡ Μάνα ἡ γῆς κι' οἱ Φελλάχοι.

Χωρὶς τὰ χέρια τους τίποτα δὲν γίνεται. Ἐκείνοι ἀνοίξανε τὰ κανάλια, ἐκείνοι τραβᾶνε τὸ μαγγάνι, ἐκείνοι ρίχνουνε τὸ σπῖρο, ἐκείνοι σκάφτουνε τὴ γῆς. Ἐκείνοι ὄλα.

Νάτοι. Ξυπόλυτοι, φρυγγμένοι ἀπ' τὸν ἥλιο. Παιδιά κι' εἶναι γέροι. Λιχδιασμένοι, κουρελλῆδες μ' ἀνοιχτόχρωμες λασπωμένες κελεμπές κι' ὄλο τους σὰ μελαψὰ σκέλεθρα. Ἀδύνατοι πὸν λές πὼς θὰ λυγίσουν σὰν τὰ ζαχαροκάλαμα π' ἀργοσαλεύει τ' ἀγέρι. Τῶχει ἡ ράτσα. Ἄλλη ράτσα σὰ φαίνεται εἶν' ἐκείνοι μετὰ κόκκινα φέσια, οἱ πρισμένοι μετὰ τίς κοιλίες πὸν πίνουνε παγωτὸ μετὰ σαντιγὸ στις κομφῆς ταραῖτες στὴν πόλη κι' ἀερίζονται μετὰ τίς βεντάγιες τους κι' ἄλλοι ράτσα Αἰγύπτιοι εἶναι τοῦτα τὰ σκέλεθρα.

Καλαμπόκι και φούλια. Κι' ἂν τάχουν. Κακόμοιροι, πεινασμένοι, ἀκλῆροι ἀνθρώποι. Νάτοι πὸν ἱεροκοπάνε στὸς ξένους κάμποι. Ποτίζουνε κι' αὐτοὶ μετὰ τὸν ἱδρὸν τους τὴν ἀρχαία τούτη γῆς, Νάτοι στὰ λασπωνεῖα μέσα στὰ χωράφια τοῦ ριζοῦ. Νάτοι πάνω στὶς μπᾶλες τοῦ μπαμπακιοῦ, στὴ σκόνη. Νάτοι στὸ μαγγανοπήγαδο, στὰ κανάλια, δίπλα στὰ βώδια τους, σὰν τὰ βώδια κι' αὐτοὶ νὰ τραβᾶνε τὸ σαντόβιο. Νάτοι στὸ καλαμπόκι φορτωμένοι αὐτοὶ και τὰ γαϊδουράκια τους.

Νὰ π' ἀκούεται και τὸ τραγουδῖ τους, τὸ παλιὸ τ' ἀργὸ τραγοῦδι τ' ἀγκομαχιοῦ. Ὡπλο τοῦ φελλάγου σὰν πολεμεῖ τὸν Κόπο. Ἀκούγονται οἱ φωνές τους. Τραγουδαε ἀλήθεια: Ὡχι. Στεναγμοῦς βγάδουν στὰ στήθια τους, μπορεῖ και κατάρες.

Ὁ, οὐ...οὐ, οὐ...οὐ, οὐ...οὐ, οὐ, και τραβᾶνε, τραβᾶνε τὸ σαντόβιο.

Νὰ και τὰ σπῖτια τους.

Λάσπη κι' ἄχουρα. Εἶναι ψηλά 2-3 μέτρα. Εἶναι χωρὶς παράθυρα κι' ἔχουν γιὰ σκεπὴ ἕνα θόλο ἀπὸ λάσπη και μιά τρύπα γιὰ πόρτα. Σὲ τέτοια μπορεῖ νὰ ζοῦσαν κι' ἐκεῖνα τὰ τριχωτὰ ὄντα πὸν μόλις γινόνταν ἀνθρώποι τὰ πανάρχαια χρόνια. Νάτα τὰ σπῖτια τους. Σπῖτια ἀπὸ τρωγλοδύτες, σπῖτια ἀπὸ φτωχοὺς, σπῖτια ἀπὸ πολὺ φτωχοὺς και δύστυχους. Τὰ σπῖτια τῶν Φελλάχων. Τὰ σπῖτια τῶν πολλῶν. Τούτη εἶναι ἡ Αἴγυπτος ἡ ἀληθινή.

Ἐδῶ εἶναι ἡ καρδιά της. Ἀπὸ δῶ βγαίνει τὸ αἷμα της, τὸ βίος της και γίνεται χρυσάφι, λίρα. Τοῦτο οἱ σκλάβοι τὸ στέλνουν στὸν κόσμο ζυμωμένο μετὰ τὸ νερὸ τοῦ Νεῖλου και τὸν ἅγιον τοῦ ἱδρῶ.

Γεῖά σας σκλάβοι τοῦ Νεῖλου μετὰ τὰ λασπόσπιτά σας.

Ἡ καρδιά μας πὸν περνᾶμε τώρα κοντὰ σας και σὰς εἶδε και σὰς γνώρισε, ἔσας τοὺς σκλάβους χαϊρετάει.

Θᾶχετε κρυφούς λογισμοὺς! Δὲ μπορεῖ!

Ἐκατομμύρια ἀνθρώποι, τὴν ὥρα πὸν τὸ καμτσίκι τοῦ ἐπιστάτη σὰς δέρνει τὸ βασανισμένο σας κορμί, κείνη τὴν ὥρα πὸν κάτι θὰ σκεφτόσαστε, ἑκατομμύρια ἀνθρώποι εἶν' ἀπὸ κοντὰ σας.

Γεῖά σας σκλάβοι τοῦ Νεῖλου.

Ἐχομε κι' ἐμεῖς πατρίδα μιά βραχοσπαρμένη, μιά σγουρή, μιά θαλασσόδαρη, μιά ἠλιοκαμένη, χαλκοδέμητη βλασῶρα λογγωμένη ἀπὸ πουνάρι. Χάει, χέει, χροῖε! Τὰ γίδια τραγανίζουν τὸ ροδάμι, κάτον βοῦνίζει στὰ γχορμῖδια τὸ ἀφριστὸ ποτάμι, πέρα ἀπὸ τὰ κορφοβούνια ἀχνίζει χρυσοσφάινος ὁ κάμπος, σὸν γιολοῦ τὸ θάμπος κάτεγο ἀσπροφτέρογο ἀρμενίζει!

Χίλιοι ἐδῶθε, χίλιοι ἐκεῖθε οἱ τόποι ἀπὸ Ἀνατολὴ σὲ Ἀσση, χάνετε κι' εἴμαστε κ' ἐμεῖς τιζῖλκια ἀθρώποι λεύτερο μελίσι.

Ὡλο πολεμᾶμε δράκους και στοιχὰ κι' ἀνέμους κι' οἱ καρδιές μας οἱ κορροῦνες ἔχουν γίνε ἀπ' τοὺς ἄγῶνες κι' ἀπὸ τοὺς πολέμους κόκκινες σὰν παπαρούνες.

ΠΑΤΡΙΔΑ ΕΛΛΑΔΑ

τοῦ Βασίλη Ρῶτα

Ἐχομε κι' ἐμεῖς πατρίδα μιά βραχοσπαρμένη, μιά σγουρή, μιά θαλασσόδαρη, μιά ἠλιοκαμένη, χαλκοδέμητη βλασῶρα λογγωμένη ἀπὸ πουνάρι. Χάει, χέει, χροῖε! Τὰ γίδια τραγανίζουν τὸ ροδάμι, κάτον βοῦνίζει στὰ γχορμῖδια τὸ ἀφριστὸ ποτάμι, πέρα ἀπὸ τὰ κορφοβούνια ἀχνίζει χρυσοσφάινος ὁ κάμπος, σὸν γιολοῦ τὸ θάμπος κάτεγο ἀσπροφτέρογο ἀρμενίζει!

Χίλιοι ἐδῶθε, χίλιοι ἐκεῖθε οἱ τόποι ἀπὸ Ἀνατολὴ σὲ Ἀσση, χάνετε κι' εἴμαστε κ' ἐμεῖς τιζῖλκια ἀθρώποι λεύτερο μελίσι.

Ὡλο πολεμᾶμε δράκους και στοιχὰ κι' ἀνέμους κι' οἱ καρδιές μας οἱ κορροῦνες ἔχουν γίνε ἀπ' τοὺς ἄγῶνες κι' ἀπὸ τοὺς πολέμους κόκκινες σὰν παπαρούνες.

ΣΑΝΑΤΟΡΙΟ ΣΩΤΗΡΙΑ

τοῦ Π. Λευκαδίτη

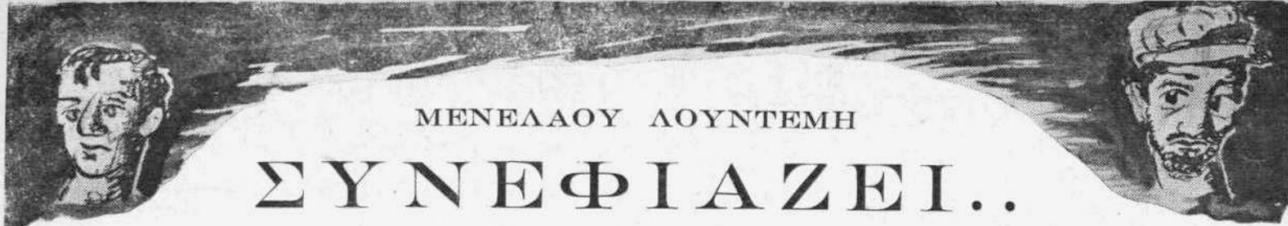
Ἄσπρο καράβι ἀπόκοσμο, καράβι λές θανάτου ἀσπροκινεμένο στῆς γλυκειᾶς βροαδῆς τῆς νημεῖα μετὰ κατασρα σὰν σάβανα τὰ σπῖτια — τὰ πανιά του, μέσα στὴ γελαστὴ βροαδῆ φαντάζει ἡ Σωτηρία.

Ὅσοι ἄρρωστοι στὴ γέφυρα δὲν εἶν' ἀραδιασμένοι κλειοῦνται μετὰ τίς καμπίνες τους και κεῖ στενάζουν μόνου. Ἀπὸ σπηλῆθια κι' ὁ γιατρός τὴν κάθε αὐγὴ διαβαίνει και τὴν πορεία τοῦ πυρετοῦ χαράζει σὸν χορτόνι.

Κι' οἱ ἀδελφές, διαβαίνουνε, οἱ λευκοφόρες κόρες κομίζοντας ἀπ τὴ ζωὴ, τὰ ὄμορα, και τὴ φρόση: Ἄνθη, ἕνα γράμμα ἔρωτικῶς, καρποῦς, νερὸ ἀπ' τὴ βροῦση... Κι' εἶται περνοῦν ἀδάκρυτες τῶν ἄρρωστον οἱ ὄρες!

Ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος: Ψηφιδωτὸ τοῦ Λαφνιοῦ.

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΛΟΥΝΤΕΜΗ
ΣΥΝΕΦΙΑΖΕΙ..

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

— "Ε, ίγώ είναι με.. "Υστερα μου
είπε για το μεροκάματο. Πλούτη!
"Ολόκληρο δουμισάρι! «Γκιόμση
ντρακμία». Θέλω; «Αμα ντέν... (ντέν
θέλω... οικονομία στά λόγια) φρέγκα.
"Αμα νάι... γιατί - για το καλόπ.
"Αμα δέ μου έκαναν οι τέσσερις
του δραχμές μεροκάματο μου δείχνε
το δρόμο, άμα μου έκαναν μου
έδειχνε το καλοούπ.
Πήρα το καλοούπ.
"Ημουνά μιά χωριά λιανοπαίδι
μέ παραπανίσιο φιλότιμο. Πήρα το
ύφος του χωριάτη πού φωτογραφί-
ζεται και ελπια «σίμφρονος». Κα-
τόπι πήρα το καλοούπ και μιά βα-
θεία άναπνοή και τζορτζια στη δου-
λειά.

"Α! όσο για δουλευταράδες πα-
ραίτην οι βλάμηδες μου. Άμα τούς
έξενωγες στη δουλειά ξεχνούσαν
και μεροκάματο και ψωμι. Δουλέ-
βανε για τη δουλειά.
Τήν ώρα μας μιάς τήν κανόνισε
το τραίνο. "Αν δέ σφίριζε όλη μέρα,
όλη μέρα θα δουλεύαμε. Το τραίνο
αυτό το ξεφορτώνει ένα τρίποιο με-
γάλο βουγό και κεινο μόλις έβλεπε
φώς, χυνότανε στη γραμμή με τις
δεντροσειρές και ξεφρονίζε οά δαι-
μονιμένο. Τότε κι' ο μιζίκια - Πέ-
τρε άποφάσιζε να δωίσει τις μύγες
του και να χτυπήσει «ταίντορ». Με-
μιάς όλοι παρατούσαμε σίξνυλα
τά σύνοργά μας και χυμόσαμε στο
ποτάμι. "Η φάμπρικα μας άπόμνε
άπραγη και περιέμενε να κλέψει το
φαγολόπι μας.

"Ήταν πράμα σπουδαίο, μεγάλο
πράμα ατή η χωριάτικη φάμπρικα
μας. Είχε κι' αυτή τά μεγαλεία της.
Βούτζε κι' αυτή σαν τ' άργαστήρια
της πολιτείας. "Ο άφεντικός μας, ο
ύπναράς, άς ήταν άπότομο κοιμισή-
μα. "Από μέσα δουλευ... "Ενας άχόρ-
ταγος δαιμονιάκος άγρυπνοσ μέσα
στό ζήγχι του μυαλό του... Και να
δουλειά που στήν έστρωσε καταμε-
σις στο κάμπο. "Εργοστάσιο!
Μά όλα κι' όλα! Και οι φάμπρι-
κες και οι έξεντάδες και τά ζήγχι
θα πήγαιναν χαμένα χωρίς το νερό.
Αυτό ήταν η μηχανή. Και τ' νερό!
Τ' άμιλίητο νερό που λένε... Γιατί
το ποτάμι που φέρανε είχε την
άμιλησιά του κοιμητηριού. Παρά-
ξενο ποτάμι... Τόβλεπε κι' έλεγες
πως ήταν ζωγραφιστό, πως ήταν
γυάλινο. Ξαπλωμένο μέσ στον κά-
μπο φαίνεται πως άποκοιμήθηκε
άπ' τά παλιά χρόνια. Φαίνεται πως
μικρό κατέβηκε άπ' τά βουνά,
έχασε το δρόμο, τό πήρε η νύχτα,
κι' άπόμνε εκεί. Φαίνεται πως
θά ήταν και πεντάφρανο και δέν
τοίμαυε η μάνα του πορπατιού.
Κάτω του, για να μην ποταίε τού-
γαν άλωμένο ένα πράσινο χαλάκι.

"Αποκεί τό παίρνανε το νερό οι
ζυμοτήδες. Μά μη θαροίτε πως
κοιμομεσιάζοτανε κανείς μας να τό
κουβαλάει. Παρακαλό. Έίγαμε κι'
έκει τήν έφεύρησή μας. "Ενας λα-
σπιάς μέ μεγάλο μυαλό έσωσε τήν
κατάσταση. "Επιασε μέ μιά καλα-
μιά - τ' γεννάει καμιά φορά ο
νοός του ανθρώπου! - , έπιασε που
λέτε ο καλός σου ο λασπιάς κι' άλλ-
φάδιασε το νερό. "Εκανε λογαρια-
μούς μέ τό μάτι, μέ τά δάχτυλα...
είπε κάτι «τι-τι-τι» μέσα στά μου-
στάκια του, εύχαριστήθηκε, έκανε
τό σταυρό του, έφτυσε τά χέρια του,
έπιασε τον κορμά... Κι' άπ' τήν
άλλη μέρα τό νερό έρχότανε και

έριχνε πόντους, περιφρονοσε κι'
αυτός τήν κοούρα. Το γυφτάκι ή-
ταν μαλακό, καλόγνομο σαν άνή-
λιχο μουσακάκι. Κανείς δέν τό
φρόναζε μέ τ' όνομά του, ούτε κι'
είχε νοιαστεί κανείς για να τό
μάθει.

— "Ε! «Γκιούφκα!» (γύφτε) τό
βρίκανε. Κι' έγώ δέ μπόρεσα να κα-
ταλάβω τί είδους βουσιά ήταν ατή.
Νόστιμο θά ήταν να μέ φρονάζουν
και μένα ρομμή και να θυμόνο.
Μά τό γυφτάκι δέν τόρενε κα-
τάκαρδα. "Ισα-ίσα. Τούς διευκόλυνε
στο πείραγμα. "Ήταν κι' αυτό τό
καμμένο πολύ ντροπισιαμένο για τό
καυρίλο του. Ποιος ξέρει πόσα χρο-
νια θά ήταν πρόθυμο να δώσει άπ'
τή μικρή του ζωή για ν' άσπρήσει.

— "Γκιούφκα! Χά! Χά! Χά!
"Ο "Γκιούφκα" γέλοσσε κι' α-
τός οσ βάσος του. Τί θά κέρδιζε
τάχα κι' άν θύμωνε; Θά τόν άμφω-
παιζαν πολύ. Γι' αυτό όνομα-
ποίησε. "Εσκυβε και συμφοροσσε.
"Ήταν άπό σότι ταπεινό και ύπα-
κουο. "Ενα καλόγνομο, μαύρο άγ-
γελάκι... «Σουκρή» άκουσα μιά φωνή
μέσα στο στήθος μου και τά
μάτια μου θυμωόσαν. Το παιδί δέν
πλεγε είδηση. Άρα κελούσε μέ τά
λιγγνά του πόδια της λάσπες και μιά
ύπρηροσσε. Δέν άνοιγε τό στόμα
του ούτε ν' άποκριθεί, ούτε να ρω-
τήσει. "Όλη του τή συνεννόηση τήν
έκανε μέ τό γέλιο—όραία γλώσσα
είχε τό γυφτάκι!
— "Ε ε ε!.. ματζίρ! φώναζε. Κοι-
μάει; τό καλόπ!
"Εού ο κουβαλήτης, ο πιο παρα-
κατιανός δουλευτής άπ' όλους, ύπα-
κουος.

"Αποκεί κι' ύστερα ήταν δουλειά
πιά του φουρνά. Σέ τρεις μέρες τά
σίναζε, τά στίβαζε στο καμίνι και
τούς έβρανε φωτιά. "Ο φουρνάς τήν
είχε σέ πολλή ύπόληψη τήν δου-
λειά του. Κάθε λίγο και λιγάκι
συνάβλιζε τή φωτιά. Κάθε λίγο και
λιγάκι πασπατέρε τά τοβύλα... μίριζε,
τά ζέταζε. "Όσες μέρες κρατούσε τό
ψήσιμο του άμιλίητος οά γιατρούς.
Μά σαν τελειώσε τόν πιτσιλιότρη-
το ξαναίσανε κι' άρχιζε μέ τούς άλλους
τά χωρατά.
Μά και ποιός δέν τήν είχε πάρει
μέ σβας τή δουλειά του; Ποιός
δέν ήταν επίσημος; Μά ήταν όμοιος
κι' ένας που τό παρακανε στήν έπι-
σημότητα. Το παρακανε στήν κρυά-
δα και στήν άκαταδεξιά. Είχε συ-
μπεθερίσει μέ τό «μπίσκα» και τού-
χανε και τό σπιούνη. Σά να τά ελ-
γανε μισακά τά κέρδη. Δέν τόν χό-
νεμα. "Ήταν ο άρχιλασπιάς. Το
όνομα του Βάντζε, πολύ άνοστο.
Αυτόν μόλις τόν κατάλαβα, πήρα
τό δευτερό της καρδιάς μου και τόν
έξερψα άπ' τούς δουλευτάδες. Χω-
ρίς να είναι άφεντικός νοιαζότανε
για τό ξένο βίος πού πολύ κι' άπ'
τόν ίδιο. Σκουλήκι! Τόν συχάθηκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΤΟΦΕΡΕ ή τύχη να ξανάβρω
Τό μέσα στις λάσπες του βάλτου,
άνακατεμένο μέ τόν ιδρώτα και τά
ταπεινά σύνοργα, έναν μικρόν αντί-
λαλο άπ' τό χαμένο τουρκάκι.
Μέ βάλανε στήν κοιλανία του κα-
λουπιού. Σε ξελεπόμενη παρακατιανή
δουλειά. Είχα για συντρόφους έναν
κοκκινομάλι παιδάρο μέ πιτσιλιές
στά μουστά, κι' ένα συνομήλικό μου
γυφτάκι. "Ο πιτσιλιόμωτρη; είχε
κάνει μεγάλιστις σνήμερες που
τίς ξεσηκώσε άπ' τήν κοιλανία
των μεγάλων. Σφύρασε κι' αυτός,

έριχνε πόντους, περιφρονοσε κι'
αυτός τήν κοούρα. Το γυφτάκι ή-
ταν μαλακό, καλόγνομο σαν άνή-
λιχο μουσακάκι. Κανείς δέν τό
φρόναζε μέ τ' όνομά του, ούτε κι'
είχε νοιαστεί κανείς για να τό
μάθει.

— "Ε! «Γκιούφκα!» (γύφτε) τό
βρίκανε. Κι' έγώ δέ μπόρεσα να κα-
ταλάβω τί είδους βουσιά ήταν ατή.
Νόστιμο θά ήταν να μέ φρονάζουν
και μένα ρομμή και να θυμόνο.

Μά τό γυφτάκι δέν τόρενε κα-
τάκαρδα. "Ισα-ίσα. Τούς διευκόλυνε
στο πείραγμα. "Ήταν κι' αυτό τό
καμμένο πολύ ντροπισιαμένο για τό
καυρίλο του. Ποιος ξέρει πόσα χρο-
νια θά ήταν πρόθυμο να δώσει άπ'
τή μικρή του ζωή για ν' άσπρήσει.

— "Γκιούφκα! Χά! Χά! Χά!
"Ο "Γκιούφκα" γέλοσσε κι' α-
τός οσ βάσος του. Τί θά κέρδιζε
τάχα κι' άν θύμωνε; Θά τόν άμφω-
παιζαν πολύ. Γι' αυτό όνομα-
ποίησε. "Εσκυβε και συμφοροσσε.
"Ήταν άπό σότι ταπεινό και ύπα-
κουο. "Ενα καλόγνομο, μαύρο άγ-
γελάκι... «Σουκρή» άκουσα μιά φωνή
μέσα στο στήθος μου και τά
μάτια μου θυμωόσαν. Το παιδί δέν
πλεγε είδηση. Άρα κελούσε μέ τά
λιγγνά του πόδια της λάσπες και μιά
ύπρηροσσε. Δέν άνοιγε τό στόμα
του ούτε ν' άποκριθεί, ούτε να ρω-
τήσει. "Όλη του τή συνεννόηση τήν
έκανε μέ τό γέλιο—όραία γλώσσα
είχε τό γυφτάκι!

— "Ε ε ε!.. ματζίρ! φώναζε. Κοι-
μάει; τό καλόπ!
"Εού ο κουβαλήτης, ο πιο παρα-
κατιανός δουλευτής άπ' όλους, ύπα-
κουος.

"Αποκεί κι' ύστερα ήταν δουλειά
πιά του φουρνά. Σέ τρεις μέρες τά
σίναζε, τά στίβαζε στο καμίνι και
τούς έβρανε φωτιά. "Ο φουρνάς τήν
είχε σέ πολλή ύπόληψη τήν δου-
λειά του. Κάθε λίγο και λιγάκι
συνάβλιζε τή φωτιά. Κάθε λίγο και
λιγάκι πασπατέρε τά τοβύλα... μίριζε,
τά ζέταζε. "Όσες μέρες κρατούσε τό
ψήσιμο του άμιλίητος οά γιατρούς.
Μά σαν τελειώσε τόν πιτσιλιότρη-
το ξαναίσανε κι' άρχιζε μέ τούς άλλους
τά χωρατά.
Μά και ποιός δέν τήν είχε πάρει
μέ σβας τή δουλειά του; Ποιός
δέν ήταν επίσημος; Μά ήταν όμοιος
κι' ένας που τό παρακανε στήν έπι-
σημότητα. Το παρακανε στήν κρυά-
δα και στήν άκαταδεξιά. Είχε συ-
μπεθερίσει μέ τό «μπίσκα» και τού-
χανε και τό σπιούνη. Σά να τά ελ-
γανε μισακά τά κέρδη. Δέν τόν χό-
νεμα. "Ήταν ο άρχιλασπιάς. Το
όνομα του Βάντζε, πολύ άνοστο.
Αυτόν μόλις τόν κατάλαβα, πήρα
τό δευτερό της καρδιάς μου και τόν
έξερψα άπ' τούς δουλευτάδες. Χω-
ρίς να είναι άφεντικός νοιαζότανε
για τό ξένο βίος πού πολύ κι' άπ'
τόν ίδιο. Σκουλήκι! Τόν συχάθηκα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΤΟΦΕΡΕ ή τύχη να ξανάβρω
Τό μέσα στις λάσπες του βάλτου,
άνακατεμένο μέ τόν ιδρώτα και τά
ταπεινά σύνοργα, έναν μικρόν αντί-
λαλο άπ' τό χαμένο τουρκάκι.
Μέ βάλανε στήν κοιλανία του κα-
λουπιού. Σε ξελεπόμενη παρακατιανή
δουλειά. Είχα για συντρόφους έναν
κοκκινομάλι παιδάρο μέ πιτσιλιές
στά μουστά, κι' ένα συνομήλικό μου
γυφτάκι. "Ο πιτσιλιόμωτρη; είχε
κάνει μεγάλιστις σνήμερες που
τίς ξεσηκώσε άπ' τήν κοιλανία
των μεγάλων. Σφύρασε κι' αυτός,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΠΗΡΑ τό δρόμο πρσί, πριν κά-
ψει ο ήλιος. Τά βόδια μου-
κάντζανε οά βαπόρια που λύν-
ουν κάρω για τό ταξίδι τους. Να
τό λοιπόν, που δέν ήμουνά και τόσο
παρακατιανός ταξιδευτής. "Ορίστε.
"Ως και τά βόδια τόν πήραν έπι-
τόνου τόν ζενιτεμό μου.
"Ήταν μιά άσπρη στοράτα ατή η
δημοσιά που πήρα. Κορδέλαιζε μέ
τάξη τις πράσινες πλαγιές και πή-
γαινε και σκόλωνε στο μικρό βλα-
δοβίτικο κάμπο. Το χωριό Βλάδοβο
ήταν τά μικρά Βοδενά. Κι' αυτό
πράσινο κι' αυτό χτισμένο στο ξέ-
φρανο, κι' αυτό στολιωμένο μέ τόν
ποταμό του και τούς καταράχτες
του. Στά έμπα του έτρεχε να οε
προσδεχτεί φρεσκοσβουμένο και
περηφάνο το μεγαλύτερο του χείρο.
"Μικτόν Δημοτικόν Σχολειόν "Α-
γρας" που είναι ο βάλτος που κά-
νοννε πλιθιά; σηματήσια και ρού-
τσια ένα βλαδοβίτη που άλαιβε
ζυγιά τά παπούτσια του.

Σκούπισε τό χέρι άπάνου στο
πανταλόνι του και μούδειξε τις ρα-
γές του τραίνου που τρέχανε για-
λιστερές μέσ τά χωριάκια.
— Τά πάεις στο στατιμό; και τά
βλέπεις τά φουρνά. Έκει είναι.
— Είναι μακρριά;
— "Ο-κο. Ντύο τοιζάρα.

Καλό είναι κι' αυτοί οι χωριά-
τες με τά «ολόγια» τους! Σού λένε
«δύο άνάσες» και λαχανιάζει. Σού
λένε «ντύο τοιζάρα» και κεις δυό
καπνοσακούλες.

"Εφτιασα ζήγωμα μεσημέρι. Βήκα
τους λασπιάδες μου παραδομένο
μέ άχι στη δουλειά σαν τ' άχόρ-
ταγα βόδια που βοσκάνε. "Ήταν
όλοι κουρελήδες, όλοι λασπόχομοι,
μά όλοι θεόρατοι. Πού ήταν όμοιος
ο Κρίστας;

Τους ζέτασα όλους; ένα-ένα...
πουθενά Κρίστας. Τόσο φέταρος
λοιπόν ήταν κείνος ο χυώσις άν-
θρωπος; πως γίνεται; Οι άλλοι ούτε
και να μέ δούνε πήρασαν τόν κόπο.
Δουλέναν με τήν λαχράρα που πί-
νονε οι διαψασμένοι, η που τρώνε
οι νηστικοί. Μιλιά δένταν «καλημέρα
σας» μου. Δέν ήτανε ούτε τήν πα-
ραμικρή σημασία στήν άνήλικη
παρούσια μου. "Εβήξα-ξανάρηξα.
τό βιολί τους κείνοι. Δουλειά!
φουρτιστήκα.

— Θέλω να δω τ' άφεντικό! είπα
στο πιο μούτρο. "Εδωσσε και μιά στο
κούτελό του και σκόλασε τις μύγες.

Μά ο ύπνος άπό μέσα τόν ξανα-
τράβηξε. Κι' έκει νάσου το καπάκι
του ματιού και ξανακουκούλωνε
τό πολύ γυάλι του.

— "Ε ε ε! το φώναζω. "Ε ε ε!
Θέλω τ' άφεντικό, τ' άφεντικό, τ' ά-
φεντικό!
— Τί τό τέλει;.. λέει βαρριά - βα-
ρριά κι' άμέομνα. Είναι ίσομεκιά;
(είναι δουλευτής);
— Ναι.

— "Ε, λοιπόν! φώναζω κάτω άπ'
τό πιτσιλιόμένο μούτρο του. "Ε, λοι-
πόν, νά, κι' έγώ. Το ξέρω τόνόμά
του! Τόν λένε Σουκρή! Νά!
— "Α;
— Αυτό που σου λέω!

— "Ο Πιτσιλιόμωτρη; πέτρωσε μαζί
μέ τό καλοούπι του. "Εμεινε κει σαν
τό ψημένο τοβύλο και μέ κοιτούσε
άγαρμπος κι' ασάλευτος. Κι' έγώ,
δίνο μά άπ' τήν περιφράνια μου
και χαλώ δυό τοβύλα. Μά ο Μπί-
σκα - Πέτρε δέν τά καταλάβαινε
κάτι τέτοια. Σάν είδε τό κάμωμά
μου μαρουτίασε. "Αναψε σαν τό
λίλος στη φωτιά.

— "Εε ματζίρ! μου φώναζει. "Ε-
να μανταλίν—ένα δραχμία!
Δέν έβγαλα γού άπ' τό ιδιωμα-
τόν μά κατάλαβα. Κατάλαβα πως
για κάθε χαλασμένο τοβύλο θά μου
κρατούσε μιά δραχμή. "Υστερα όλα
κάτι ήσυχασαν.

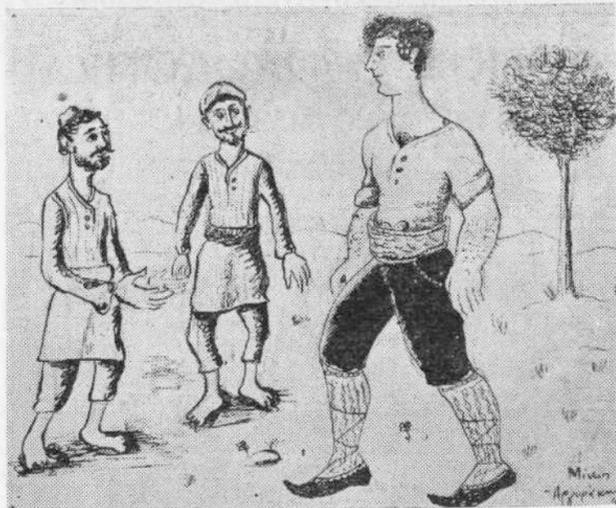
Τό γυφτάκι, σαν να μην έτρεξε
τίποτα, συνέχιζε άμέομνο και βο-
λικό στη δουλειά του. "Ο Μπίσκα
ξανακοιμήθηκε. "Ο πιτσιλιόμωτρη;
ζημίντριζε άπο εύχαριστήρη για τό
πάθημά μου. "Αφρησε τό καλοούπ
του κάτω και χασογελοσσε. Μά
πήρε κι' αυτός γλήγορο τό μπου-
γιουρντί του άπ' τό Μπίσκα.

— "Εε Τόλε!.. κάνει χωρίς ν' ά-
νοίξει τά μάτια του. Καλόπ... καλόπ...
"Ε, μά τό χειρότατο. Μά τόρα
έμένα κάτω άλλο άρχισε να μέ σκι-
τιζε. Πώς έβλεπε ο γουρονοπετρη;
κοιμισμένος; "Ενας λασπιάς άσκη-
μος που πηγαυροχότανε στο λα-
σπτή έδωσε τήν άπόκριση: "Ο Μπί-
σκα έβλεπε με... τ' άρτιά. Πώς;
Νά, πως; Είχε μαζέψει ο καλός σου
μέσ' στ' άρτιά του όλους τους κρο-
τους της δουλειάς. "Ετσι σαν άκουσε
καμιά παραφάνια άρχιζε τις κα-
τοάδες. Νά, αυτό ήταν τό μυστήριο.
Είπα πιά σήμερα που άπόχτησα
μά—δυό γνώμεις, να ρωτούσα
πιά για τό φίλο μου τόν Κρίστα.
Τώρα που ελγα μάθει και τόνομα
τόν Πιτσιλιόμωτρη ήταν πιο εύκο-
λο. Σε μιά στιγμή λοιπόν που στα-
μάτησε τό σφριγιά μου:
— Τολε... τόν ρωτώ.
— "Α.
— Πού είναι ο Κρίστας;
— Το Κρίστα; "Α—χά... Πάει στο
χωριό να τό παντεριόνα. "Οχι, όκι
να τό παντεριόνα. Πάει στο χωριό
να τό κάνει... Πάει στο κοριό να τό
κάνει... άρονιστικά.

— "Α... και θάρτε!
— "Α—χά. Τάρτε.
— Πότε;
— "Εε... στάσε ντέ! Νά τό κά-
νει πρτή το άρονιστικά μου!
— Καλά...
"Ήσυχασα. "Αμα έρχόταν ο Κρί-
στας θ' αλλάζανε τά πράματα. Αυ-
τή τήν καταφρόνια που μου δει-
χνανε οι λασπιάδες θά τήν πληρώ-
σαν άκριβά. Νά μάθουν άλλη φο-
ρά να μέ όνοματίζουσε «ματζίρ» και
«ζεβτζέκ». Θά τούς διόρθωνε ο Κρί-
στας! Μιά χαρά! Είχε και χειρού-
κλες! Θά βλέπανε.

Και είδανε.. Είδα κι' έγώ. Μά
ας ήσαν να μην έβλεπα!..
"Ο Κρίστας ήρθε μ' ένα κόκκινο
γαρούφαλο, που... μπορεί να νά
μην ήταν και τόσο πολύ κόκκινο
άν δέν ήταν τόσο στεφρατερό τό
πρόσωπό του... (αυτό λοιπόν ήταν
τό «άρονιστικά»; Κοκκινάκι);
— Χαίριτίκα! τού κάνει ο πρώ-
τος λασπιάς και τού πετάει μιά γε-
ρη—γερή λασπία...
— Χαίριτίκα! κι' ο άλλος και
ο άλλος και τού δίνει κι' αυτός άλλ-
η μη. Κι' ύστερα:
— Χαίριτίκα!
— Χαίριτίκα!
— Χαίριτίκα! κι' όλοι οι άλλοι.

"Ο Κρίστας έγινε λασπίνος.
Πήγα πίσω άπ' τά φουρνιά κι' έ-
βραλα τά κλάματα. Ατός ήταν ο
προστάτης μου; Τώρα ή περηφάνια
κι' ή έλπίδα μου γέμισσε κι' ατή
λάσπε. Τόν Κρίστα τόν χηλώσανε

«...Ο Κρίστας ήρθε μ' ένα κόκκινο γαρούφαλο, πού μπορεί και να μην ήταν τόσο πολύ κόκκινο άν δεν ήταν τόσο στεφρατερό τό πρόσωπό του...»

στά χέρια και (ένα - δυό - τρία!)
Τόν είδανε στο ποτάμι. Βγήκε κι'
έσταξε. "Εσταξαν και τά μάτια μου
περισσότερο. Δέν εύρισκα τίποτα
να μέ παραγορήσει. "Ενας άσκημος
ζυμοτής—ο πιο άσκημος ζυμοτής
του κόσμου—σταθήκε και με παρα-
κολούθοσσε. "Εβαλε τά μάτια του—
μάτια ήμερου σαπτικού οκ'λου—και
μέ κοιτούσαν. Κρέμασα τήν παρη-
γοριά μου σ' αυτόν.

— Γιατί; τού λέω. Γιατί τού τό
κάναν αυτό τού Κρίστα; Γιατί;
Γιατί; Γιατί;
Τό μούτρο του έφρεζε σαν άσκημο
τοπιλο που τό λούζει ο ήλιος.
— "Οχι... μου λέει. Μή κλάσει
μαλέτοκο... "Αντέτ, άντέτ (έθιμο).
Αυτό ήταν! "Αντέτ. Γιατί σαν
ξαναγύρισε άπ' τό ποτάμι ο Κρί-
στας όλοι πήγανε και τό άπλόσανε
τό χέρι καρδιακό κι' έπίσημα.

— Σπολάτι... έλεγ' αυτός (εύχα-
ριστώ). Σπολάτι... σπολάτι. Γέμισε
τόν κόσμο «σπολάτι». "Υστερα σαν
ξανόσανε...
— "Ε... τους λέει, σύντροφοι μην
ήρετε καταδώ κανένα προσφυγάκι
γυρευόταξ δουλειά; Μή φάνηκε
κατά τό λασπαριό κανένα τέντε άνο-
φροπάκι; "Εγώ ήμουνά κάτω στο
λάσκο που γεμιάναε τά καλοούπια
και δέ μ' είχε παρει είδηση.
— "Α—χά! τού κανοννε όλοι. Για
τό! κι' άδειχοννε κάτω.

Λίνε έναν πηδό ο Κρίστας και
βρίσκαται κοντά μου. Μού πιάνει
τό κεφάλι, μέ σφίγγει άπάνω του,
δέ ξέρει τί να μου κάνει... (Τί δύ-
μορφη που είναι η μυροδιά της λά-
σπης, κι' ή μυροδιά της παληρα-
ριά;!)
Μέ δείχνει στους άλλους:
— "Αρνο μαλέτοκο! Τους λέει.
(Καλός μικροήλιος).
— Ντόμτρο... ντόμτρο... συμφο-
νοσσο μά και παραξενεύονται χιόλας.
Τί άταίριαχτες φιλίες είν' αυτές μ'
ένα «ματζίρ» εκέ! μ' έναν άνθρω-
πο μιάς χαφιάς!

Σέ λίγο όμοιο τό κονβεντολό-
μας κόπηκε μέ τό μαγατί. "Ο Πέ-
τρε μέσα άπ' τό βαθύ του ύπνο
μας φώναζε να γληγορευόμνε.
— "Ε! μάρζο! μάρζο (γλήγορα)
φώναζε.
"Εγώ άφανίστηρα να πίσω τό
καλοούπ.

— "Ψτ.. μου λέει ο Κρίστας χα-
μογελαστά. Λίγχο-λίγχο. Μή βγκιά-
ζει...
— "Ε φίλος! "Ορα λοιπόν ήταν να
τού κάνω κι' έγώ τόρα τά παρα-
πόνά μου.

— Νά... τού λέω. Με είπανε «μα-
τζίρ».
— Ματζίρ;
— Ναι, έτσι με είπαν. Και με
είπανε και «ζεβτζέκ».
— Και ζεβτζέκ;
— Και.. ματζίρ και.. "Ασα χά-
χά-χά!!
— Πώς;
— "Α—χα—χα—χάσααα!

Πάει. Δέν είχα κανέναν φίλο
πιά τόρα. "Ο Κρίστας.. "Ο Κρίστας
ο καλός, ο Κρίστας ο δικαίος, ο
θεός ήταν χειρότερος άπ' όλους.
Γύρισα στους λασπιάδες να ζητι-
ανέφο κανέναν άλλο φίλο. Μά κεί-
νοι κρατούσαν τις κοιλίες τους. Εί-
χανε παρατήσει τά σύνοργά τους
και σπαρταρόσανε στα γέλια.

Τέλος πιά τόρα, είπε μέσα μου
μιά ματωμένη καρδιά. Τέλος πιά
όλα.. Ξεκίνησα να πάω να μισω τό
μπαγαλάκι μου, να φύγω...
"Ο Κρίστας άφανίστηκε στο γέ-
λιο ήρθε κοντά μου.
— "Αρφέ.. μου λέει.. "Αμπερ ζιβ-
ζέκ.. βουσιά είναι τό «ζεβτζέκ»;
— Τί;.. Δέν είναι βουσιά;
— "Οχι!
— Και τό «ματζίρ»;
— Και τό ματζίρ όκι! Είναι
πρόσωπο σου, έτσι;
— Ναι.

— "Ε! Και έγώ είναι μέ Μακεν-
τόν. Κακό είναι;
— "Οχι. (ώστε «ματζίρ» θά πει
πρόσφυγο);
— Γιαγοιά! Τό λέπεις; "Ελα
στο σφριγίμα. Νά, κι' έγώ! Τώρα.
Τόκα.. Ζιβτζέκ!
— Τόκα! έκανε κι' ο άσκημος
ζυμοτής.

— Τόκα.. κι' οι λασπιάδες.
— Τόκα.. κι' ο πιτσιλιόμωτρη.
— Τόκα.. όλοι. "Τόκα... και τό
μικρό-μικρό γυφτάκι μέ τά μελιά
μάτια του.
Μοναχό ο άρχιλασπιάς κράτησε
τή θέση του. Μά ούτε και μ' έ-
νοιασε. Καμύ τόρα που θά τό-
περνα, να μη μου δώσει να σφίξω
τό βρομώζερό του ένας φανατομέ-
νος εκέ λασπιάς! Τό ρίγχο κι' έγώ
στο σφριγίμα. Νά, κι' έγώ!

ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

(Συνέχεια από τήν σελίδα 99)

παίδευση πρέπει να εφαρμοσθεί τό
συντομότερο και από μικρή ηλικία.
"Η λεπτότητα και ή σοβαρότητα τού
ζητήματος, που έπομίζει εύθνης
και καθήκοντα βιαιεία, έχει κέρσει
τους άρμόδιους ν' άφήσουν να διε-
νεργείται ή άγωγή τής γενιάς μας
μέ τό πιο αναρχονιστικό τρόπο.
"Ανά με εκφορμάει πλήρη ή συναι-
σθηματική ζωή του παιδιού και να
καθοδηγείται καταλλήλως, καταπι-
έζεται από όλους, για να ξεπαίσει οά
θιέλια όταν παύσει ή καταπίεση.
Και τότε ο νέος έρμαιο παραδέρνει
μόνος του, στήν άγνοια των φρο-
νων αυτών εκδηλώσεων, που είναι
εθνωχιμένοι όσοι ύστερα από μιά
τέτοια άνηση πάλη, έξέρχονται μέ τά
λιγότερα τραύματα. Και ύπεύθυνοι
για τό φορικό αυτό δράμα της νεο-
λαίας μας, οι δάσκαλοι και οι γο-
νείς με τό έλλεινό σύστημα τής ά-
γωγής. Είναι ίσως πολύ τομηρό
να πω, πως άποφενόγουν, οι περ
τά εκπαιδευτικά μας ύπεύθυνοι από
δειλία και όκνηρία, να καταπιστούν
τό σοβυρό αυτό ζήτημα και προ-
τιμούν να κλείνουν τά μάτια προ-
στά στη σκληρή ατή τραγωδία, ξε-
χνώντας πως άληθινή άγωγή δέν
είναι κείνη που περιορίζεται μόνο
να διδάσκει, αλλά κείνη που έναρ-
μονίζεται σε ό,τι πράγματι ύτάζει.
Πρέπει να μη ξεχνούμε ποτέ, πως
τό άτομο φθάνει στη πλήρη ανά-
πτυξη του μόνο με τήν έπαφή με τό
άλο φύλο και καθώς τό έργο της
σφής συμπληρώνεται με τή στα-
θερή συνεύνοια τής γυναικας και
τό άνδρα, έτσι και στο πνευματικό
έπίπεδο, η άληθινή άνθρωπίνη μόρ-
φήση, γεννιέται με τις ένωμένες
προσπάθειες των δύο φύλων.

Η πρώτη φιλολογική εφημερίδα

ΕΡΜΗΣ Ο ΛΟΓΙΟΣ Ή ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

ΤΗΣ Κ. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΥ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ο Λόγιος Έρμης ήταν «επωφελής εις το γένος πρόγραμμα». Πρώτος δημοσίευσε ο Κοραΐς κατάλαβε τη σημασία που θα είχε για το Έθνος ολόκληρο...

Είναι η εποχή που νέοι από την Ελλάδα, άλλοι με δικιά τους μέσα, άλλοι με τη βοήθεια των ελληνικών παροικιών του εξωτερικού...

«Τού Κοραΐ το Υπόμνημα», όπως γράφει ο Θεοφανής, «είναι η πρώτη εν τη Έσπερία επίσημη ανακρίσιμη των εθνικών της Ελλάδος δικαιών...

Η γύφω στον Κοραΐ ομάδα εισηγήσατο από τα γενεολογικά σημεία της εποχής, τη γαλλική επανάσταση και τις ανακατατάξεις των δυνάμεων που άσπασαν στην Ευρώπη...

Είναι οι ίδιοι άνθρωποι που, αργότερα, όταν βρέθηκαν μπροστά στον άγωνα του λαού στάθηκαν άνικανοι να τον καταλάβουν. Οι άνθρωποι αυτοί που θεωρούσαν τα πνευματικά ήθη...

Αντιμέτωποι στους Κοραϊούς και το κίνημα τους στάθηκαν ενθώς εξ αρχής οι Φαναριώτες, ο άνοτερος κλήρος, η γύφω στην Υψηλή Πύλη και τους Ήγεμονες προσηλυμένη άνωτερη ύπαλληλία και όρισμένοι λόγιοι.

και τους πλήθος συνεργάτες του περιοδικού. Στις σελίδες του δημοσιεύτηκαν άπειρες διατριβές γύφω από πολλά και διάφορα θέματα...

Γύφω στους Κοκκινιάκη και Φαρμακίδη κινείται ένας ολόκληρος κόσμος που παίρνει μέρος, με τον ένα ή άλλο τρόπο στη ζωή και κίνηση του περιοδικού.

«Εοσις οι Χριστιανοί πίστευε ένα άθωο παιδί, ένα όργανο, τον χαροκαμένο αυτόνο τόπο, όπου γύφω η ευγυναιά να τον πάει τη ζωή του και τόρα έοσις, οι φιλόδησσοι, το ξαναπάτε πάλι στη δικαιοσύνη του τόφωρου».

Όμως, τις μέρες αυτές της αγάπης και της θυσίας, θα φωτισούμε, ξανά, τον πνευματικό κόσμο της χώρας μας άν νομίζεις πως κάνει το καθήκον απέναντι στο έθνος μας και στη συνειδησή του.

Κάθε τι χρήση στο σκοπό του, κάθε συμβολή και υπόδειξη για την άριστη έμφάνισή της Έφημερίδας τους, εινε πρόθυμοι να την δαχούν οι νέοι εκδότες της.

Ο Φαρμακίδης δέν έμεινε ως το τέλος στο Λόγιο Έρμη. Στά 1819 τόν εκάλεσαν να διδάξει το μάθημα της Θεολογίας στην Ίόνιο Ακαδημία. Τότε ο Κοραΐς στενοχωρημένος έλεπε, πως το Έθνος εινε τόσο φορτωό που άναγκάζεταν για να μιταλώσει μιιά τρύπα να ξυλώσει ένα άλλο μιταλωμα.

Ο Κοκκινιάκης έμεινε μόνος εκδότης του περιοδικού ως την εποχή που όριστικα σταμάτησε να βγαίνει. Γεννημένος στη Χίο, ήθεσε στη Βιέννη για να σπουδάσει, σύγχρονα όμως εργαζόταν σε έμπροσθεν γραφείο.

Ο Κ. Κοκκινιάκης συνέδεσε το όνομά του με το Λόγιο Έρμη. «Μεγάλην ύπηρεσία προσέφερεν ο Κ. Κοκκινιάκης εις το έθνος άναλαβών να επανεκδόσει το 1816 μετά του Θεοκλ. Φαρμακίδου το περιοδικόν Λόγιος Έρμης, το εκδιδόμενον άλλοτε υπό του Άνθιμου Γαζή».

Μόλις στά 1825 τόν άφησαν οι Αυστριακοί κατόβηκε στην Ελλάδα. Έμεινε στην Αίγινα, στο κτήμα του φίλου του Άλ. Κομποσταύλου, όπου και πέθανε, ενώ δούλευε στις μεταφράσεις διαφόρων διδακτικών βιβλίων, στά 1831.

Κλείνοντας τη μικρή αυτή μελέτη θα σταθούμε για λίγο να δοούμε άν ο Λόγιος Έρμης, ολόκληρος τους σκοπούς που γι' αυτούς ιδρύθηκε. Μπορούμε να άπαντήσουμε καταφατικά, άν σκεφτούμε την δουλειά που εινε να επιτελέσει.

Στο έρχόμενο φύλλο θα δημοσιεύσουμε άρθρο του ΠΕΝΕ ΜΟΜΠΛΑΝ γιά τόν ΠΩΔ ΑΛΑΝΖΕΒΕΝ

ΤΕΛΟΣ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Καταπιάνεται ακόμα και με το «Ημερολόγιο της Πηλείδας» του Βάναλη. Άλλά καταλαβαίνει κανείς ότι δέν αξίζει ο κόπος για περισσότερα λόγια.

«Εοσις οι Χριστιανοί πίστευε ένα άθωο παιδί, ένα όργανο, τον χαροκαμένο αυτόνο τόπο, όπου γύφω η ευγυναιά να τον πάει τη ζωή του και τόρα έοσις, οι φιλόδησσοι, το ξαναπάτε πάλι στη δικαιοσύνη του τόφωρου».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Βιβλίο Γιώργου Φιλίππου: Οι Βαμβακάδες (μυθιστόρημα) Άλεξάνδρεια 1945.

Δέν ξαίρω άν οι «Βαμβακάδες» είναι το πρώτο βιβλίο του Γιώργου Φιλίππου. Έγώ τουλάχιστον δέν έτυχε νάχω διαβάσει τίποτα δικό του και, άν δέν με άπατά η μνήμη μου, τ' όνομά του το συναντώ έδω για πρώτη φορά. Οι Βαμβακάδες είναι ένα έργο που περιγράφει κυρίως τη ζωή μιιάς μικρής ελληνικής παροικίας στην Αίγυπτο και που τα κυριώτερα πρόσωπα συγκεντρώνονται γύφω από τη βαμβακομηχανή του κ. Νασιδή. Τά πρόσωπα που μενιοσφαιίνουν σ' αυτή τη μηχανή δέν είναι φυσικά μόνον Έλληνες. Είναι και νεότοιοι.

Οι άλλοι έργάτες στέκονται άμείλητοι πάνω από το πρώτο του συντρόφου των τών Άλλή, όταν ο Μαρούρης (άστυνομικός διοικητής) τηλεφωνεί στον κ. Τασούπουλο που διευθύνει τις έργασίες της μηχανής και του γυρνάει μιιά χάρη.

Είναι άχάριστα τα περιγραφικά στοιχεία των «Βαμβακάδων». Ός τόσο και στά λίγα αυτά ο Φιλίππου παρουσιάζει μιιά ζωγραφική χάρη, περιγράφοντας το αινιγματικό τοπίο και το περιβάλλον τους. Είναι βέβαιο πως το βιβλίο του θα κέρδιζε πολύ περισσότερη σε άξια, άν ο Φιλίππου δέν έδειχνε μιιά περιγραφική φειδιή κι' άν παράλληλα στη ζωή τών ανθρώπων, μιιάς έδινε και μιιά πιο καθαρή παράσταση του χωριού που κυριαρχείται από τη «μηχανή» και του κάμπου με τις άπέραντες έκτασεις τών βαμβακικών. Το βιβλίο αυτό πού εγει τιμηθεί και με το βραβείο τών έκαστο λήρων, μιιά αποκάλυπτε: ένα συγγραφέα έμπειρο και πρόπαντως έναν ανθρώπινο συγγραφέα που έρχεται σήμερα τά τοποθετήθηκε στην πρώτη σειρά τών νέων μας συγγραφέων. Αύτός είναι ο λόγος που παραξενεύτηκε στην αρχή. Έτσι σε άλλους ο Φιλίππου να μην ήταν και έντελώς άγνωστος. Φυσικά δέν θα μπορούσε να παραλάβει κανείς ένα άκονο πολλές φορές ύφως κι' ίσως και μιιά άταξία στη διαλόγη τών κεφαλαίων του βιβλίου του. Πάντως, στο σύνολό του ο πίνακας του βιβλίου του, είναι ένας πίνακας τεχνολογικός, που δέν οφείλεται να άναζητήσουμε άόηχματες άφορμές για να μειώσουμε την άξια του συγγραφέα του.

Ποίηση - Θεμέλιο Ι. (10 ποιήματα).

Έννιά ποιήτες της όμάδας νέων λογοτεχνών παρουσιάζουν σ' ένα καλοσυνεμένο τεύχος δείγματα

από τη φιλότιμη όσο και ενδιαφέρουσα έργασιά τους. Οι ποιητές που περιλαμβάνονται στο πρώτο αυτό τεύχος είναι κατά σειρά οι έξης: Γκά. Λαπαούντης, Μιχ. Καταράς, Χρ. Κουλούρης, Κ. Κωνσταντίνους, Γ. Γαβαλάς, Νίκος Βρανάς, Βασ. Καστέλης, Β. Συγγελάκης, και Μ. Μελέτης. Η ποιήση τους διακρίνεται για την έλληνοποίηση της τόσο στη μορφή όσο και στην ούσια. Οι ρίμες και τόν έννιά νέων ποιητών είναι ευθυμικές στο άσμα της δικής τους γής. Ο άερας, η κίνηση και το χρώμα της ποιήσης που πάνε να δημοσιογήσουν, δέν είναι παρά ο άερας, η κίνηση και το χρώμα της πατρίδας μας.

Έγώ πού γνωρίζω πως δέν είναι παρά λίγος καιρός πού η όμάδα αυτή δημοσιογήθηκε και άρχισε μιιά συστηματική αυτοκαλλιέργεια έσο να στάσει ως τη σημερινή της πρόοδο, έχω τη δισταχτικότητα πως πολύ γρήγορα οι νέοι μας ποιητές θα ξεπεράσουν τις άδυναμίες της μορφής και της ούθησης. Έξετάζοντας ακόμα πιο γενικά τά ποιητικά δείγματα που διαβάξω σήμερα δημοσιευμένα σ' άλλα λογοτεχνικά περιοδικά του τόπου μας, διακρίνω στους νέους της όμάδας αυτές τους ποιητές του μέλλοντος. Παραθέτω ένα δείγμα από τόν «Κ α π ε τ α ν ι ο» του Γαβαλά.

Είπαν πως δέν 'φτανε τά έφημερίματα καθώς θά 'ρχιζε η μάχη καθάλα σ' ένα σταγιά άλογο

Κι' από το ποίημα «Α γ ρ ύ π ν ι α σ τ ό β ο υ ν ο» του Σιγγελάκη.

«Ο Καταράς στο ποίημά του «Α γ κ η σ ο υ θ ε σ ο η» καθορμόνει να συνθέσει τά λαϊκά στοιχεία μέσα σε μιιά νέα συγκίνηση και να δίνει στη σύνθεσή του ένα πραγματικά λεβάντικο άερα, που είναι σύγχρονος, είναι ανθρώπινο και ταυτόχρονα ελληνικός. Ο Βρανάς έχει ένα δικό του τρόπο να περιφρονεί τη σύγχρονη μικροαστική κενότητα. Λαβήμι: που περιφρονεί από το χόρο και δέν μπορεί να δημοσιεύσει αξιόλογους άποσπασματικούς στίχους κι' από τους άλλους ποιητές του πρώτου Θεμέλιου. Για δού άπό αυτούς άλλωστε, τά Λαπαούντη και τόν Κουλούρη, έχω άσοληγήσει χωριστά από τις στήλες αυτές. Τό καλύτερο άπό όλα είναι, πως, ε-λοι τους μιιάξουν σε να γεννιούνται από τη στάχτη της πατριδας. Καμιά κακή παράδοση δέν φανεται να θαρανίει πάνω τους. Πρίν κλείσω το σημείωμά μου θα μπορούσα να τόν δώσω όνομα και τούς έννιά, π ο ι η τ ε ς τ η ς ο υ γ ε σ ι α ς.

Ν. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Θέατρο

Θέατρο Τέχνης: Τζ. Μπάρρυ «Ο γάμος της Αίτηρ σε γάμο. Εύφ. Ο Νήλ «Στις θάλασσες του Βορρά»

Εάν ρίξει κανείς μιιά ματιά, στά έργα πού μιιά παρουσίασε φέτος το «Θέατρο Τέχνης» θα διαπιστώσει άμέσως πως η πιο άρτια παράστασή του ήταν το «Εμείς κι' ο Χρόνος» του Πρίελευ του δόθηκε για έναρκτηρία παράσταση του θέατρο.

Έάν ρίξει κανείς μιιά ματιά, στά έργα πού μιιά παρουσίασε φέτος το «Θέατρο Τέχνης» θα διαπιστώσει άμέσως πως η πιο άρτια παράστασή του ήταν το «Εμείς κι' ο Χρόνος» του Πρίελευ του δόθηκε για έναρκτηρία παράσταση του θέατρο.

που νομίζουμε ότι είναι ότι έσ' του ουρανού με τον πρώτο. Κι' αυτός είναι ότι, τα έργα που είχαμε να ανεβάνοντες ως σήμερα δεν παρουσίασαν καμιά ενότητα, ούτε φύσιον κανένα σκοπό. Αντίθετα μελλοντικά, διαλεγμένα τυχαία απ' το παγκόσμιο ρεπερτόριο χωρίς το πρωταρχικό κριτήριο της αναγκαιότητας της εποχής, (ειπωθήκα μάλιστα πως απορρίφθηκαν έργα του Όντας και άλλων Αμερικανών συγγραφέων γι' αριστοτελείως δε σκηνοθέτη και τους ήθοποιους να δουλεύουν δημιουργικά πάνω στο πλούσιο υλικό που τους παρέχει το τραγικό εδάφος και το μεγαλείο της σύγχρονης ζωής. Λίγως αυτό το υλικό μένει κανείς πάντα προσήλωμένος σε ξεπερασμένες μορφές αισθητικής αντίληψης, άνικανος να κάνει το παραμικρό άνανεωτικό έθιμο. Έτσι, αυτή η απόμνηση που στάθηκε εμπόδιο στο ξεπεράσμα της πρώτης επίτευξης, όχι μόνο δεν καθιερώνει, ύστερα από ένα χρόνο σχεδόν δουλειάς, το θέατρο, ως αναγκαίο καλλιτεχνικό συγκρότημα του τόπου, μη κάνει, μέρη με τη μέρα, προβληματική την επίθεσή του. Απ' αυτές οι παρατηρήσεις, απευθύνονται: όχι σ' ένα τυχαίο θέατρο, μη σ' ένα συγκρότημα που ξεκίνησε και είχε τις δυνατότητες να δημιουργήσει μια δικιά του σχολή στον τόπο μας.

Τα τρία μονόπρακτα που είχαμε τελευταία, παρουσιάζουν άκριτος τα χαρακτηριστικά που διαπιστώσαμε από πάνω.

Μάταια θ' αναζητήσει κανείς για ποιά λόγο ανέθηκε «Ο γάμος της Μπαρμπαρά» του Τζ. Μπάρου. Είναι ένα μονόπρακτο που προσπαθεί να δημιουργήσει μια επιφανειακή συγκίνηση. Κάποιο ενδιαφέρον παρουσιάζει, απ' την τεχνική του συγκρότησης, στο σκηνικό παιχνιδί που στήνεται στις αναπλαστικές ψευδαισθήσεις του γέρο-συνταγματάρχη. (Υπάρχουν στο παγκόσμιο ρεπερτόριο μονόπρακτα-ἀριστουργήματα που θα μπορούσαν κάλλιστα να αντικαταστήσουν το κομμάτι του Μπάρου). Η «Αίτηση σε γάμο» του Τζωαφφά δεν είναι φάρσα. Τα στοιχεία φάρσας που βρίσκαι κανείς σ' αυτό το κομμάτι (οί σκύλοι Φίλι και Φίλα κ.λ.π.) είναι η απαραίτητη επίταση που έχει ανάγκη μια μονόπρακτη κωμωδία ήθων. Τό να ξεκινήσουμε απ' αυτό και να δώσουμε το έργο θμιος με ένα κατ' επιθεώρησης είναι λάθος.

Τό μονόπρακτο το Ο Νήλ «Θάλασσας του Βορρά» ήταν τό πιο ενδιαφέρον κομμάτι της παράστασης. Είναι από τα δυνατότερα μονόπρακτα του αμερικανού δραματογράφου.

Γενικότερα θάχε κανείς να παρατηρήσει απ' την παράσταση, με ξεκάρφισ τον τό «Γάμο της Μπαρμπαρά», μη προχειρότητα στην έρμηνεία από μέρους των ήθοποιών, χωρίς να μπορεί δυστυχώς να ξεκάρφισ κανείς απ' αυτή και ήθοποιούς με τόσο αξίες προηγούμενες επίτευξεις.

Γουίλλιαμ Σαρογιάν «Η πιά χαρούμενη ώρα σου» Θίλαος Μ. Κοτοπούλη.

Ο θίλαος της Μ. Κοτοπούλη τό καλλιτεχνικό καθήφορο που πήρε οιά ή οιά τα τελευταία χρόνια κατάρφες να κάνει κόνε βρομο με την τέχνη. Δημιούργηος πιά μία παράδοση προχειρότητας κι' αυτός είναι ο κύριος λόγος για τά χάτια που παρουσιάζει μόλις ανέβηκε ένα έργο που, παρ' όλες τις αντιρρήσεις που μπορεί να προβάλλει κανείς, ήταν άξιο καλύτερης τέχνης. Ο δεύτερος λόγος ήταν ή άπουσία του σκηνοθέτη (τό όπως άλλως...

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

ΠΑΡΙΣΙ, 24-3-47. — Η θεατρική κίνηση του Παρισίου, ύστερ' από μη θαυμαστική έρηση, τό προσέμιο φθινόπωρο, παρουσιάζει τόρα κάποιον ύφετη. Ίδιατερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ή προσοείθεια του Jean-Louis Barrault καί της Madeleine Renaud πού, όπως είναι γνωστό, άποκρίσθησαν άπ' την Comedie Francaise καί στήνασαν διά τους θέατρο, προσοίθησε πού ύποστηρίζεται θεωοείθεια άπ' τους παρισίους. Ο θέατρος έδωσε ήδη τρία άπ' τά τέσσερα έργα πού άνάγγειλε για την έρσυνή περίοδο: τον Αμλετ του Σαίξπηρ, οί διασκευή του André Gide καί μουσική επόκειση Honnegger, ris Fausse Confidences του Marguitta καί τό αντιστασιακό έργο του Salacrou «Οί άντιστασιατοί της όργης». Τό τεταίο έργο πού άναγγέθηκε είναι ή «Λίξη» του Kafka, καιά θεατρική διασκευή André Gide.

Την ίδια έποχή πού ο Jean-Louis Barrault έδαιξε τον Αμλετ, ο άγγλικός θέατρος του Old Vic με έπιμερα...

ντοίμο ενός έργου δέν είναι σκηνοθεσία. Έπειδή είναι τό πρώτο και τελευταίο έργο που δίνει την εικονική την κριτική να υποληψί με τό θέατρο της κ. Κοτοπούλη (για έπόμενο έχει άναγγελε ήδη ένα έλαφρο κομμάτι τριών επιθεωρητογράφων) νομίζουμε πως είναι χρέος μας πρίν απ' όλα να τονίσουμε τίς εβήθους γι' αυτή την κατάσταση. Καί δε θα πειθυνοίμε ούτε στον επιχειρηματία, ούτε στο σκηνοθέτη, ούτε στην ίδια τη κ. Κοτοπούλη, γιατί είναι μάταιο. Ρωτάμε όμως τους νέους ήθοποιούς του θέατρο. Γιατί άνέχονται αυτή την κατάσταση; Είναι διατεθήμενοι για πολύν καιρό άνόμα να κρατάνε άνεξέλιχτο τό ταλάντο τους (δέν έντοπίζομαι σ' αυτό τό έργο μονάχα) ή και να τό φθείρουν άνόμα, έκτελώντας άνόητους ρόλους και επιθεωρησιακούς αυτοσχεδιασμούς πάνω στη πιά άρτια σκηνή της Έλλάδας; Καί δέν ύπόκει κανείς δικαιολογία γι' αυτό. Γιατί, άν ένας ένας χωριστά βρίσκονται κάτω απ' τον έθελόμοιο τό επιχειρηματία, όλοι μαζί είναι μία δύναμη που μπορεί όταν θελήσει, να κινηθεί και νάλλάξει τό καλλιτεχνικό προσανατολισμό του θέατρο... Κι' είναι χρέος τους αυτό.

Γιά τό έργο του Σαρογιάν «Η πιά χαρούμενη ώρα σου» πού ανέβηκε ο θέατρος, παρ' όλο πού τιμήθηκε τό 1940 με τά βραβεία «Pulitzer» καί «New-York Critic's Circle Prize», μπορεί να πει κανείς ότι σήμερα πιά, ειν' άντελεξ ξεπερασμένο. Έκτός από την ρομαντική προσοείθεια καλώσεων και τους ιδιόρρυθμους τύπους στοιχεία που τό βρίσκαι κανείς γενικότερα στην αμερικανική λογοτεχνία του μεσοπόλεμου τό έργο είναι γεμίτο παραδοξολογίας και φτηνός αισθητισμού. Άκόμα ένας μπλαζε-δισμός, από κεινο τον άρόχο του συναντάει κανείς στις νοεβέλλες του Pitigrily χαρακτηρίζει τον κεντρικό τύπο και άξονα του έργου (Τζόσο).

Μ' αυτό τά στοιχεία προσπαθεί ο συγγραφέας να κρατήσει τό ενδιαφέρον του κοινού που θέ έλειπε δόλταλο οί άντιθέτως περιπέτωση γιατί τό έργο είναι έντελεξ στερημένη και από θεατρική δράση και ενότητα. Τό περιχέμενο του έργου έχει όλη τη βαρειά ατμόσφαιρα μιας πικραμένης άνόσ πού κίνου, άνικανο να φέρει άλλη λύση από ένα φόνο κι' ένα έρωτα δυο άνθρώπων που ήξη τό φυκικό τους τόσικισμα προμηνιά τό άγχορο τέλος του έτσι, και άνικανο να λυθώσει, δέν τελειώνει, παρ' σματμάει οί με τί στιγμή με την άναχώρηση του Τζόσο. Η κριτική καθήφορος τό Σαρογιάν οί οίχο πνευματικό άνθρωπο και έγκολογία, άνόμα τον χαρακτηρίζει και οί πνευματικό τυχοδιώκτη. Ώστόσο ύπάρχει ένα γερό στοιχείο μέσα στο έργο του που μονάχα αυτό είναι ικανό να δικαιολογήσει τό άνέδαομά του. Είναι μία πικρή ειρωνεία πούνα διαχύνει στις περισσότερο σκηνές και πού οί όριόμενες στιγμές φτάνει στο ύψος του τραγικού. Κι' αυτό άκριτος τό δυνατό στοιχείο, στάθηκε άνόμα και προβάλλει ο σκηνοθέτης.

Άπ' τους ήθοποιούς σημειώνουμε τό Δ. Μυράτ, Π. Κωνσταντάρα, Ν. Τσαγανέα, Ν. Ζωγράφου, πού κρατάν τον ρόλους τους. Έπίσης ή τους νέους σημειώνουμε ιδιαιτερα τό Ντινο Ηλιόπουλο για τίς πλούσιες ικανότητες πού μας παρουσίασε.

Άκόμα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε την εμφάνιση του νέου σκηνογράφου Φαίδ. Μολφέρας.

Κ. ΚΟΤΖΙΑΣ

λός τον Lawrence Olivier έδισε στο Παρισί τον Αμλετ και τον Βασίλι Λήφ. Η άωση αυτή άντιπαράθεση έδωσε άρομή οί μοιές νόμιμες διαπιστώσεις σχετική με την γαλλική και την άγγλική έρμηνεία του Σαίξπηρ και στην έλληνα θεατή, την εσκαρία να εκτιμήσει την ένουθενότητα, τό έπίπεδο και την ποιότητα των παραστάσεων που προσοεικαστό έθνικό θεάτρον με την Παζινόβ, τον Βενίκ και τον Μινοβί. Η άγγλική παράσταση στάθηκε μέσα στα πλαίσια της πιά άποστήσης παράδωσης, χωρίς να προσπαθήσει να δώσει κάποια πνού επικαιρότητας ή, έστο, ύπερπεικαιρότητας στο σαίξπηρικό έργο. Αντίθετα ο Jean Louis Barrault έδωσε ένα νοτιέρο, προσοείθιο Αμλετ πού, ώστόσο, δέν κόνεφθησε να κώνεφθη την έλλειψη συνοχής και την άντιαιρεία πού χαρακτηρίζει την παράσταση.

Άπ' τα έθελόμα θεατρικά γεγονότα αξίζει να σημειωθεί ή ένάποψη στην παρισινή σκηνή της Λουτιέρας Πινοβ, τό άνέδαομα δυο μικρών έργων του Sartre, κι' ή παράσταση της «Ηέκταρας» του Ο' Νεϊλ. Η Λουτιέρας Πινοβ, ύστερ' από...

Εκθέσεις

Γιάννη Γαττή, Τζ. Λίμπερ Άργυρου, Πηνελόπης Οικονομίδη στον «Παρνασσό».

Τρεις δόλταλο διαφορετικές ζωγραφικές ίδιουργκρές έκθέσες τον τελευταίο καιρό τά έργα τους στον «Παρνασσό».

Ο Γιάννης Γαττής άναμφισβήτητο ταλάντο και άκούρατος δουλετής κάνει την τατάρτη εμφάνισή του μέσα σε δύσμοια χροία.

Οί Γαττή ουκ άνάμφοβήτο ταλάντο και άκούρατος δουλετής κάνει την τατάρτη εμφάνισή του μέσα σε δύσμοια χροία.

Η μαγνητική έπαύση της εσκαίθησας του είναι πάντα σταθερά προσανατολισμένη προς τό παγκόσμιο αυτό έρραστηρί της ζωγραφικής. Άς εύχηθούμε να συνειδοτοποιήσει έκεί τη μία και μόνη άνάγκη, την άνάγκη της «ζωγραφική» για τίς όποιες είναι και τόσο πλούσια προικισμένο.

Η κυρία Τζ. Λίμπερ Άργυρου έχει άφοσιωθεί σε ένα είδος ζωγραφικής, τά λουλούδια. Τό θέμα, φαινομενικά μονότονο και κάπως περιφρονημένο από τη σύγχρονη αντίληψη, είναι και δυσκολότερο και ποικίλο.

Όταν ο ζωγράφος τό άγαπάει μπορεί τό να χάρσει έναν έκφραστικό πλοίοτο.

Η κ. Άργυρου έχει έπιδοθει στη μελέτη των λουλουδιών μ' έναν έμπροσσοιοιστικό τρόπο και πολλές φορές μέσα στη γενική ατμόσφαιρα με τό ένιατο χρωματικό τονισμό πλάνουται κάποιες κατιές λουλουδιών. Ένα-δυο πίνακες φανερώνουν πως ή εσκαίθησας της ζωγραφική μπορεί να πάει και πού πέρα από τον ένα αυτό τρόπο και να συλλάβει σε μία λεπτότερη έπεξεργασία και τις πιά φίνες διαφορές της ματιέρας και τις πιά χαρακτηριστικές λεπτομέρειες. Ένα τόσο λεπτό θέμα όπως είναι τά λουλούδια στην έκλεπνωση της τεχνικής και οί άκόνια της βροσης θα βροισαι την άναν τελειωσή του. Καί δέν είναι λίγοι οί μεγάλοι δάσκαλοι της ζωγραφικής πού τό κάμανε αυτό έργο της ζωής τους.

Η κυρία Πηνελόπη Οικονομίδη στερώνει τη θέση την αξιόλογη πού είχε μέσα στη νοσέλληνη τέχνη με λίγη με διαλεχτή έργασία. Άνάμια σ' αυτήν τό «παίδακι με τό λουλούδι» είναι ένα καθαρό και άφορο άποτέλεσμα συμπυκνωμένης παύρας και εσκαίθησας. Κάποια τόπεια μερικά κεφάλια γυναικών άνάμεσα στα όποια ένα-δυο στάχου άνν προτομές της γυναικής της Έλλάδας, οί τυφλοί τραγουδιστές, κ.ά. πλαισιώνουν άντάξει τό άνάμφισβήτητο αυτό «ζωγραφικό» έργο.

Τή συγκίνησιση αυτή έρρατια πού τη φτίζει ένα ζεστό χρυσάφιο φως αξίζει να τη δει όσο μπορεί περισσότερους κόσμος.

ΜΙΜΙΚΑ Ι. ΚΡΑΝΑΧΗ

JEAN RICHARD BLOCH

Στις 17 Ματίου πέρασε στο Παρισί, ένας από τους χαρακτηριστικούς Γάλλους συγγραφείς, ο Ζαν Ρισάρ Μπλόχ. Η άξια τού πλούσιου λογοτεχνικού του έργου άναγνωρίστηκε άπ' όλους. Μά ήταν σύγχρονα ένας βαθύς μελετητής της εποχής κ' ένας άνθρωπος δράσης.

Γεννήθηκε σιό Παρισί σιό 1884 κι από το 1911 ως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο ήταν δάσκαλος. Στό Βερνιόν πήρε τρεις πληγές κ' έπειτα άρρωθήθηκε σιό γράμματα και σ' άνέβασμα τού πολιτισμού της χώρας του. Άφορ' πρώτα έργάστηκε, με τον Κουτοίη και τον Λαφέρα, σιό περιοδικό «Κλαίτε», ίδρυσε σιό 1923, τό περιοδικό «Ευρώπη» μαζί με τον Ρομάν Ρολάν. Στά 1936 πήγε στην Ισπανία σιό 1937 ίδρυσε, μαζί με τον ποιητή Άραγκόν, τη μεγάλη άπογευματινή Παρισινή έρμεσεία «ελε σιόν».

Άφορ' έλαβε μέρος σιόν Άντίσταση, έργου, σιό τέλη του 1941 και πήγε σιό Μόσχα. Οί ραδιοφωνικές έκπομπές του άπ' την πόλη αυτή, έδιναν άραγο οί εκατομμύρια πατριώτες του σιόν άγώνα για την έλευθερία. Γίσιος σιόν τόπο του γιά να πάει μέρος σις μάχες για την άπελευθέρωση τού Παρισίου. Οί Γερμανοί τον φέκισαν την κόρη του Γραμς πού τον γαμπρό του. Τή γρηά μητέρα του την πήρανε όμορο και πέθανε σιό στρατόπεδο συγκέντρωσης τού Auschwitz.

Άποσοπίω την παρακάτω περιοκλή, πού έγραψε ο ποιητής Άραγκόν την έπομνη τού θανάτου του:

«Άνάμια σ' έκεινο και σ' ένίνα ύπόγειο ή άπόσταση της ήλικίας και τού σερβαμού, γιατί, από τη μία, ήταν ένα από τά πνεύματα πού άγκαλιάζουν τον κόσμο και, έπειτα, ήταν ένας διάσημος κούλας συγγραφέας σιαν έρω έσκινοσα. Υπήρθε όμως άνάμια σ' αυτόν και σ' ένίνα οί όμοιοι έκείνο πού σφυρολατοίνται σ' άνθρώπους πού δέν μπορούν να ίκανοποιηθόν γιό γράσουν για τον ίαυτό τους, για μόνο την όμορφιά ενός τραγοιδιού, ένδο γέμο τους παίζει ή τύχη τού κόσμου». Ο Ζαν Ρισάρ Μπλόχ, σιάνηκε ένα άπ' τά πνεύματα πού ζυγαίουν την «όργη» και την «θέση», πού άναμειστον την πύδαη καταστροφή, τον κίνδυνο να χρησιμοποιήσει κανείς τούτη τη μέθοδο άντις μιας άλλης. Έκανε τον άπολογοκό της έποχής του και δέν ήθελε τίποτα να γαθεί άπ' αυτή, έξοκίσε όλους να σώσουν ένουμένοι τις πνευματικές αξίες, τις κατιήσεις τού άνθρώπου πάνω σιό σκαίδια. Μα δέν ή μεγάλη στιγμή της ιστορίας σίμανε, έκανε την τελεωτική του έκοψη. Όχι πώς διάλεξε άνάμια σιό δικαιο και την άδικία — μίπως δέν σιάνηκε πάντα δικίος; Όχι πώς διάλεξε άνάμια σιό θύματα και τους κακαίους τού — μίπως δέν ύπερασιατήκε πάντα τα θύματα, τό έθα έλαζε τη μέθοδο πού θά μπορούσε να κάνει να θγαμβέσει τό δικαιο, τό όπλο για να σντρεβεί ή τυραννία».

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΠΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Μερικοί χαρακτηριστικοί άριθμοί δίνον μιά εικόνα της πνευματικής και πολιτιστικής άνάπτυξης της σημερινής Πουγκοςλαβίας.

Σιό 1946 εοδούτησαν για εκπαιδευτικούς και έπιστημονικούς σκοπούς 2 δισκοι. άνήκοια ένδο για τους ίδιους σκοπούς σιό 1939 είχαν εοδούτες 966 εκατ. άνθρακα.

Τόν ίδιο χρόνο λειτουργήσαν 10.747 δημοτικά σχολεία με 1.443.000 μαθητές, 649 λύκεια και 877 επαγγελματικές σχολές. Στά άνότοια πνευματικά ίδρύματα φέκισαν 39.800 φοιτήτες.

Η ίδια άνάπτυξη παρατηρείται σιό θέατρο και σιόν κινηματογράφο. Λειτουργήσιν σιέρα σιόν Γουγκοςλαβία 45 θέατρα με κριτική έπιχορήγηση 86 έπιχορηγούμενα, ένδο προσοεικαστό έπαιχοσαν μόνο 4 θέατρα! Λειτουργήσαν επίσης 609 κινηματογράφοι άπ' τους όποιους 26 κινητό ένδο προσοεικαστό έπαιχοσαν 400 καί 10 κινητό.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Άγαπητά «Ελεύθερα Γράμματα»

Υστερα από την έλλειψη χροών για την δημοσίωση της έπιστολής μου, πού έμπράγματα παρουσιάζει κάποιες όχι ασημαντες άποτιές της κριτικής τού κ. Δρομάζου (τεύχος 1-5-47) για τά «Θικά» μου, οίς ξαναγράφω, πού σνοπτική τώρα, για τό ίδιο αυτό ζήτημα. Δέν συμβαίνει να είναι «ιδιωτική έπόθεση», ώσε να μου επιτρέπεται ή άδιαφορία.

Ο κ. Δρομάζος, με όλη την άναμφίβολη εγνενική του διάθεση και έπιστημονική του πρόθεση, δέν κατόρθωσε να άπορήσει κάποιες παραοήσεις, αλλοτριοτήτες και παραδιανοήσεις. Μοχ κατολογεί άπουσία τού κριτικού πνεύματος, έκεί δλου πρόκειται για ερμηνεία και όχι κριτική ή, έργομ μάλιστα με άποσπότη την έμψυγωση τού μαχόμενου λαού. Παρανοήσκει τον άντιστασιακό χαρακτήρα υλόκληρης μελέτης, προσημοσμενένης κάτο από τη γεωγραφική λογοκρίσια, παρασυρόμενος από τη «συνάλληψη» στην άρχή της με σιόμολο-μνική. Χαρακτηρίζεται κενανιή άλλος με άλλη μελέτη, πού τούλάχιστον για τό ποιητικό της νόημα και τις κύριες προσοεικασίες τού — στοιχείο όχι μόνο έξοκωνιανιά, αλλά και άπαρόδοκο για την κενανιή φιλοσοφία της ήθικης — έρω άποκλειστική την εούθη, γοίς συνυπάρχουν σε υλόκληρη την Ιστορία της φιλοσοφίας. Μοχ έπείτα όμοιομε ένδ βροσθον στην Πράγα θάχουν την έσκαρία να παρακολούθησαν τό μαχό...

μο φροσιβάλ θεάτρον και κινηματογράφο πού όργανώνει για τον ίδιο μήνα ή Τσεχοσλοβακική κυβέρνηση. Κατά τη διάοχεια αυτών των γιορσών οί νέοι θά βάλουν τα θεμέλια τού καινούργιου Δίνιτες, της πόλης πού οί Γερμανοί έσκαιραν έκ θεμελίω. Οί νεολαία της Τσεχοσλοβακίας και όλου τού κόσμου βροικεται από τόρα οί πυρετόδη κίνηση. Έτοιμάζονται υπαίθριες σκηνές για τους ήλικούς γορδός κατασκήνώσεις, οίκτηματα, και περιέπεια για τίς διάφορες άνάγκες. Άπο τρία στάδια για άδητήσμο, φρονι μπόλο, και γυμναστικές έπίδειξεις τών χορδές 200.000 άτομα τάλλο 50.000 κ' έχει έγκατάσταση ποδολούς για νυχιεριούς άγώνες. Πιά ένίνα ένα ζεοδοτικό πύλο και τά χίρια της διεθνούς έκθεσης, πού κάτο τό ποτάμιο κατάλληλο για κωπηλασία και ιστιοιλία. Έπίσης επάοχουν έκεί κολυμβητικές πισίνες για άνώνες.

Άπ' τα κρύα πού μέρι της στιγμής ήλωσησαν σνμτοχή και έτοιμάζονται, είναι ή Βοσβιλία, ή Άλγερσία, τό Βέλγιο, οί Ίνδίες, ή Νοβηγία, ή Έλβετία, ή Γουγκοςλαβία καθώς επίσης είναι μέλος της Π.Ο.Α.Ν. Επτάμισ περσιόμοι να δοθούν άπ τό σημερινό κράτος θά έπιράγει τη σνμμοσχή της.

Κ. Ι. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜ. Έλ. Γ. ο κ. Δρομάζος μας παρακαλεί την δημοσίωσιμω πως άναγοήσκει την παραδοσιμω πού άναγοήσκει σις τελειώτες γορμίες της έπιστολής τού κ. Δεσοποτοπούλου. Για τά άλλα στα όποια άναγοήσκει ή έπιστολή, οί κόνινον οί άναγοήσες τού βιβλίου τού κ. Δεσοποτοπούλου, της κριτικής και της έπιστολής πού δημοσιεύεται σίμερα.

Ο κ. Μιχ. Ροδάς, εόρωστος, από ύπεροκόπηση, σε μή κλητική, πηροσθήθηκε μερικά φιλολογικά και καλλιτεχνικά έκτρεπα και μής έστειλε ένα γράμμα για να τά στυματήσει. Σιό γράμμα του αυτό, πού δέχρη τό ζορηγό έδιαφέρη για τά καλλιτεχνικά ζητήματα μάς ένδο άκούραστον πνευματικού άνθρώπου, άφορ κατακρίνει τον τρόπο πού άπομειώθηκε τό έπαθλο Παλαμά, γράφει:

«Όπως διάβασα στην Ένωση Έλλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών έγιναν άρογασιαι καί έξελέγησαν πρόδοθοί ο φίλος κ. Πετρός Χόσης και μήλη τού παιδαγωγικού συμβουλίου δυο πρόσωπα άκατάλληλα να κόνινον σναδέφους τους, γιατί κι' αυτά είναι ένδο κέρση. Έναντιον τού ένός μάλιστα έπάγοει έπιβατονικήκατάθεση, γορμειώνη σιό βιβλία της Ένωσος; την όποιαν γνωρίζουν οί έπακκενέγιτες σμβούλοιο Γ. Φαρόδης, Άλκης Θούλο και Ένώτατιάδης. Σις άρογασιαι εκεί, έπειτα από την άπόσθηση ένδο πού έξελέγη πειθαρχικός σμβούλος, άπέκλεισθη να γίνει μέλος ο μονοσούγος Μόσιος Βάβογλης. Ώ... έκου-βόληγας! Ο άγνος Βάβογλης, ο σεμνός Βάβογλης, ο πατριωτικός Βάβογλης πού ο άριστερισμός του γρονολογείται από τό Παρισί από την έποχή τού Μορσας, τού Γαλιάν και τού Παπαντιωνίου δού κερσενέτο Βασιέ.

«Άπεκλεισθη ο άγνός, ο σεμνός και πατριωτικός Βάβογλης και έξελέγη πειθαρχικός σμβούλος ο Μαμάκης! Είμαι περιεγορς να δω τί θα κείμο ο πρόδοθος κ. Πετρός Χόσης γι' αυτό τό ήθικό ζήτημα — Βάβογλης, άφορ ο άποκλεισμός τού έχει καθορά ελατήρια πού δέν είναι κριτικός και είναι ο πולם του φίλατου Π. Μοσχοβίτης.

«Ο ραδιοφωνικός σταθμός έγκαινιάσος κάθε Κρησία την «καλλιτεχνική ώρα». Καί ή πρώτη έδόθη με τό ντυόση Μαρίτας Κοποτοβίλη-Μαμάκη. Μά τόσο πού έ έπεσε ή Μαρίκα ώσε να μιν κάνει διάκριση προσοίπων και προγμάτων; Η Ιστορία κάποτε θά μίλησει γι' αυτές τίς καλλιτεχνικές άπρέσεις. Η δικαιοσύνη παρακολούθει καί γράφει.

ΔΙΧΟΣ ΟΣ ΜΙΧ. ΡΟΔΑΣ

ΣΗΜ. Έλ. Γ. ο. Έκτός από τον Μ. Βάβογλη άποκλειστικη για τους ίδιους λόγους, από την Έταρία Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών κ' ο Φοίβος Άνωγειάνης, Έπειτα από αυτό είματα περιεγορς να δομέν άν ο προταγωνιστής της «έλευθερίας τού πνεύματος» κ. Πετρός Χόρης, πού είναι και πρόδοθος της Έταρίας αυτής, θά έπαβάλει την παραίτησή του σιός έπίταργεσίες του. Έγχοτς λιό άν έκείνη ή «έλευθερία τού πνεύματος» πού είναι ο σηματοφός, τόν ύποσορσώνει υ άποσθροθι μόνο από την Έταρία Έλλήνων Λογοτεχνών, πού πρόδοθος της είναι ένας Άγγελος Σικελιανός.

λωση οί είδικά βιβλία μου, ένδο σιόν προκειμένη μελέτη μου γίνετα άντίκροση μιάς μελέτης ξένης μέσα από τό ίδιο της τό έπίπεδο, δλου δέ γορδοθ βέβαια ο ζητούμενες άναπτίξεις. Τίλος, έκτός από άλλα πολλά, κατσεκνύζει μια εκπληκτική ήρση μοιφή για τον πρόλογο τού βιβλίου μου, στυχομμένος και στην κριτική παραλαλή μιάς φράσης μου, από «καί άλλες γνήσιες πνευματικές δημιοσργίες» οί «οι γνήσιες πνευματικές οργκενήςσεις».

Φιλικά πάντα Κ. Ι. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΗΜ. Έλ. Γ. ο. Έκτός από τον Μ. Βάβογλη άποκλειστικη για τους ίδιους λόγους, από την Έταρία Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών κ' ο Φοίβος Άνωγειάνης, Έπειτα από αυτό είματα περιεγορς να δομέν άν ο προταγωνιστής της «έλευθερίας τού πνεύματος» κ. Πετρός Χόρης, πού είναι και πρόδοθος της Έταρίας αυτής, θά έπαβάλει την παραίτησή του σιός έπίταργεσίες του. Έγχοτς λιό άν έκείνη ή «έλευθερία τού πνεύματος» πού είναι ο σηματοφός, τόν ύποσορσώνει υ άποσθροθι μόνο από την Έταρία Έλλήνων Λογοτεχνών, πού πρόδοθος της είναι ένας Άγγελος Σικελιανός.

ΠΩΣ ΠΟΡΤΑΣΤΗΚΕ Η 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

Στη γιορτή της 25ης Ματίου, τόν έθνικό τόνο και τό λαϊκό πάλμο έδωσαν οί διαλέξεις, συγγροεισές και παραστάσεις πού όργάνωσαν τα πνευματικά σωματεια και διάφοροι εκπαιδοτικοί σβλλογοι. Πόλις κόσμος παρακολούθησε τις γιορδες αυτές, πού έκφορζάνε τό λαϊκό νόημα τού εικονίεα και τον πόθο τού ήλιουμοσού για την άνεξαρσία.

Χαρακτηριστική ήταν ή σνμμοσική της «Έταρίας Νεοέλληνικών σπουδών» με δυο διαλέξεις. Η πρώτη έγινε σιό 22/3 και μίλησε ο διεπνοτής τού περιοδικού μας κ. Δ. Φωτιιάδης με θέμα «Ο Μακροντιάνης και τό εικονίεα» ή δεύτερη σιό 29/3 με θέμα ή «Ομητική τόν κ. Σ. Χαροιάτη και με θέμα «Ο Παπαφλέσας». Κι' δυο διαλέξεις έγιναν στην αθήνα έπιπροσπαλλίλοιο.

Στην ίδια αθήνα σιό 24/3 δ «Έκπαυστική Ομιλία» όργάνωσε διάλεξη όπου μίλησε ο καθηγητής Χ. Θεωγορίδης για την Πνευματική Προτασκήνη της έπανόστασης τού 21». Στά άοκείνη της όμιλίας διαδοθήσαν άποπάσματα από κείμενα τού Ρήγα, Παπαφλέσας κ.ά.

Μίλησε επίσης και ή κ. Αλεξ. Κότον για την «συνβολή της έλληνώδας από τό εικονίεα σις τά σίμερα, σιός άγώνες της έλευθερίας». Μετά άπηγέλε ή δ. Ρότα και τραγουδήθηκε ο έθνικός ύμνος.

Έπίσης σιό 22/3 τού θέατρο «Αίλινος» ο γυνακείος σβλλογος — Έξαρηνος — Νεοπύλεος όργάνωσε διάλεξη με όμιλήτοια τη δικηγόρο θεοποιοία Γωσρηνα Ποίντση και με θέμα ή σνμβολή της έλληνώδας σιός άγώνες για την έλευθερία, και ή ήθοπία κ. Ξανθάκη άπαγγιλε τό ποίημα της κ. Σοφίας Παπαδάκη «Με τ' άγινο τό σήματα».

Ο έλληνοσοβιετικός σύνδεσμος όργάνωσε έκείνη γιορτή τού θέατρο «Κεντρικός» σιό 23/3. Μίλησε ο παιδαγωγος κ. Κ. Σωτηρίοιο, και δόθηκε τό έργο τού Β. Ρότα «Νά εη τό Μεσολόγι» από ήθοποιούς και σπουδαίους. Καί ο έλληνοσοβιετικός σύνδεσμος Νέων όργάνωσε άνάλογο γιορτή τού θέατρο «Αίλινος» σιό 24/3. Μίλησαν ο καθηγητής κ. Δεσοποτοπούλος και ο Μιχ. Καπασός για τη σνμβολή τών κρότων σιό εικονίεα. Οί ήθοποιοί Κασοφός, Τόγιας, Βοκοβίτης και Δημόπουλος άπαγγίλαν Σολωμό, Παλαμά και δημοτικά τραγουθία.

Ο θέατρος Βακίη — Παπιά πήρε μέρος σιόν έθνική έπίτειο με τό «Ρήγα Βελοτινίη» τού Ρότα πού παίχτηκε σιό βροδονές και άπογευματινές παραστάσεις σιό 24 και 25 Ματίου. Έπαιξε μάλιστα ο ίδιος ο Ρότας τό όλο τό «Αόγηνη».

Η ένωση νέων έλλήνων λογοτεχνών όργάνωσε έκείνη διάλεξη σιόν αθήνα της Άρχαιολογικής (27/4). Ο κ. Α. Γάκος άνάλυσε τον ύμνο της Έλευθερίας και ο κ. Καρακίτσουλος μίλησε για τό «Κλέφτικο τραγουθί».

Βιβλία

Μ. Μ. ΠΑΠΑΓΩΝΝΟΥ: Γόλος-Βόλος και τά σνγγενή ολαβία τοπωνύμια σιόν Έλλάδα (Συμβολή σιό μελέτη τού τοπωνυμικού της Θεσσαλίας). Άνατύπωση άπ' τό περιοδικό τού Ε. Ο. Σ. «Τό Βουλό» τόμος 1946. Άθήνα 1947.

ΣΑΙΞΠΗΡ: Βασίλις Έρρικος ο Ε', ιστορικό όδομα, μετάφραση Βασίλη Ρότα, έκδοσις Άλφα Ι. Μ. Σαφάκης σελ. 109.

ΟΜΑΔΑ ΝΕΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ: Ποίηση, θεμείο 1ο, Ποίηματα τών Ι. Λεοπότη, Μ. Καπασού, Χ. Κουλόπου, Κ. Κωνσταντινίδη, Γ. Γαβαλά, Ν. Βοσνί, Β. Κασίλη, Β. Συγγειάκη, Μ. Μελίτη, Άθήνα 1947.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΗ

Η εικόνα της πρώτης σελίδας είναι «Η Άνάσταση» τού Γκρέκο.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΓΙΑΠΩΝΕΖΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Στην Ευρώπη δεν είναι τίποτα γνωστό για το θέατρο του Νώ που ιδρύθηκε τον 14ον αιώνα και είναι το αρχαιότερο θέατρο της Ιαπωνίας. Η λαϊκή παράδοση τοποθετεί τη γέννησή του πολύ πιο πριν ακόμα, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι «οι ρίζες του είναι θεϊκές και χάνονται μέσα σ' ένα παρελθόν που δεν φτάνει η μνήμη του ανθρώπου».

Σύμφωνα με μιὰ απ' αυτές τις παραδόσεις, η Άματεραςου, ή θεά του ήλιου, κρύφτηκε κάποτε σε μιὰ σπηλιά τουδρανού κι' εγκατέλειψε τη γήϊνη, βυθισμένη δάκρυα μέσα σε μαύρα σύννεφα. Τότες, οι άλλοι θεοί (πάνω από οχτώ εκατομμύρια) πήγαν στη σπηλιά να παρακαλέσουν τη θεά ν' αλλάξει απόφαση. Για να πετύχουν δε καλύτερα την αποστολή τους, άρχισαν να χορεύουν και να τραγουδούν ολόγυρά της, ώσπου λύγισε η Άματεραςου κι' ξαναγύρισε στη γήϊνη φέρνοντας μαζί της το φως. Μια άλλη παράδοση γύρω απ' τη καταγωγή του Νώ, λέει, πως κάποτε ο Βούδας έδωσε εντολή στους μαθητές του να οργανώσουν μιὰ μεγάλη συναυλία από τύμπανα και αλλούς για να καταπραΰνουν δέκα χιλιάδες επαναστατημένους δαίμονες που ήταν έτοιμοι να συνωμοτήσουν ενάντια στο θεό. Τέλος, σύμφωνα με μιὰ τρίτη παράδοση, ένας πρίγκιπας της αρχαιότητας, θέλοντας να ησυχάσει ο τόπος από μιὰ λαϊκή στάση έφτιαξε ορισμένες μάσκες και ανέβασε πολλά θεατρικά κομμάτια.

Οι πρώτες παραστάσεις στην Ιαπωνία ανάγονται γύρω στον 9ο αιώνα κ' είναι καθαρά λαϊκές. Περιπλανώμενοι ήθοποιοί γυρίζουν τις πόλεις και τα χωριά ιδίως στις θρησκευτικές γιορτές και εκτελούν στο ύπαιθρο και στους περιβόλους των ναών διάφορα θεατρικά κομμάτια. Όλη αυτή η θεατρική παράδοση έρχεται να συγκεντρωθεί στο θέατρο του Νώ και να επικιήσει μέσα σ' αυτό. Γι' αυτό το λόγο το ιστορικό του ενδιαφέρον είναι τεράστιο. Μα ως το δούμε κάπως λεπτομερέστερα. Η σκηνή του είναι μιὰ τετράγωνη εξέδρα χωρίς καμιά άλλη διακόσμηση έξω από μιὰ σκηνή κινέζικου ρυθμού. Στο βάθος ένα πεύκο συμβολίζει την πίστη. Ένας διάδρομος ενώνει τη σκηνή με μιὰ πόρτα σκεπασμένη με μιὰ μεταξωτή αυλαία. Το έδαφος της σκηνής είναι τόσο καλά γυαλισμένο που δίνει την εντύπωση καθρέφτη. Όσο για τους θεα-

τές, αυτοί κάθονται ολόγυρα πάνω σε ψάθες. Η παράσταση αρχίζει πάντα με μουσική. Μετά εμφανίζεται ένας ήθοποιος ντυμένος με αρχαία στολή που έρχεται και κάθεται ανακούρτσουδα στο δεξί μέρος της σκηνής. Ο «Βάκι», έτσι ονομάζεται, έχει χρέος να ερμηνέψει στους θεατές το ρόλο του καθώς και όλο το νόημα του έργου. Κατόπιν ή μεταξωτή αυλαία της πόρτας σηκώνεται και εμφανίζεται ο πρωταγωνιστής ο «Σίτ». Αυτός προκαλεί πραγματικό δέος. Ντυμένος με μιὰ αλλόκοτη πολυτελέστατη ένδυμασία που άνταναν κλάει το φως από δεκάδες μικρά γυάλινα τρίγωνα, όπως δε καθρεφτίζεται και ολόκληρος στο γυαλισμένο πάτωμα της σκηνής έχει την εντύπωση πως γλιστράει χωρίς ν' αγγίζει πουθενά. Οι δίπλες του φορέματός του και το πρόσωπο είναι έντελως ακίνητα. Ιδίως αυτό το πρόσωπο είναι εκείνο που εμπνέει το δέος απ' τη πρώτη στιγμή γιατί είναι μάσκα. Μια μάσκα γιαπωνέζικης παράδοσης, ολόσπρη με μαύρα δόντια και με φρύδια χαραγμένα κοντά στα μαλλιά. Οι μάσκες του Νώ είναι πραγματικοί θησαυροί λαϊκής τέχνης μιὰς ολόκληρης χιλιετηρίδας. Βρίσκει κανείς σ' αυτές μιὰ πολύπλοκη επιστήμη που μελετάει τη σύνθεση που έχουν οι γραμμές στο ανθρώπινο πρόσωπο και την επίδραση που έχουν πάνω τους οι αρώστες, ο χρόνος, οι συγκινήσεις και τὰ πάθη. Ο διάσημος σκηνοθέτης Κόγκο μούδειξε την τεχνική της αλλαγής της έκφρασης πάνω σ' αυτές τις μάσκες που την πετυχαίνει κανείς με την

κλίση και την ποιότητα του φωτισμού.

Πίσω απ' το «Σίτ» βγαίνει ένας χορός από οχτώ ή δεκάξη πρόσωπα που πηγαίνουν να σταθούν πάντα στο δεξί μέρος της σκηνής. Όταν ο «Σίτ» φτάσει στο κέντρο γυρίζει προς τα δεξιά ή προς τ' αριστερά κι' αρχίζει και μιλάει. Θα δυσκολευόταν όμως πολύ κανείς να πιστέψει πως αυτό που ακούγεται είναι ανθρώπινη φωνή. Πρώτα πρώτα οι ήχοι δεν ακούγονται απ' ευθείας αλλά μεσολαβεί ή μάσκα. Κυρίως όμως συμβαίνει το εξής. Οι γιαπωνέζοι ήθοποιοί ύστερα από μιὰ επίπονη φωνητική γυμναστική κατορθώνουν ν' αποχτήσουν τονισμούς που δεν έχουν τίποτα το ανθρώπινο. Ο χορός ή ο «Βάκι» απαντάνε στο «Σίτ» και έτσι κυλάει ολόκληρο το έργο που συνήθως είναι γραμμένο σε σίχους.

Η κίνηση του πρωταγωνιστή είναι πάντα συμβατική. Αν π.χ. φέρει το χέρι στα μάτια και το αφήσει εκεί λίγες στιγμές, σημαίνει πως κλαίει ή αν τείνει τη βεντάλια του πέρα και την κρατήσει ακίνητη θα πει πως κατάφερε θανάσιμο πλήγμα στον έχθρό του. Η ρεαλιστική κίνηση θεωρείται αν... έλλειψη γούστου! Οι θεατές κρατάνε μαζί τους το κείμενο και σ' όλη τη διάρκεια της παράστασης μουρμουρίζουν το έργο. Η σύγκριση που μπορεί να γίνει εδώ με μιὰ χριστιανική λειτουργία δεν είναι μονάχα έξωτερική γιατί δεν πρόκειται να ξεχνάμε ότι το γιαπωνέζικο θέατρο είναι θρησκευτικό και τὰ τραγούδια του και τὰ χωρικά του παίρνουν μιὰ πολύ πλατεία διάδοση (τὰ απαγγέλουν στα

σπίτια και στα σχολεία).

Στους γιαπωνέζους ήθοποιούς βλέπει κανείς μιὰ ιεραρχία με νόμους απαράβατους, που είναι ή άντανάκλαση και σ' αυτό τον τομέα των φεουδαρχικών θεσμών που κρατάνε σκλαβωμένη τη λαϊκή γιαπωνέζικη ψυχή. Καμιά έπαφή δεν υπάρχει ανάμεσα στους μίμους ή τους ήθοποιούς του χορού ή τους μουσικούς. Κάθε τάξη απ' αυτές ζει χωρια σύμφωνα με τις δικές της παραδόσεις που τραβάνε από πατέρα σε γιό. Στην Ιαπωνία βλέπει κανείς πραγματικές δυναστείες ήθοποιών..

Στο θέατρο Καμπονκι κατορθώσα να κάνω τη γνωριμία του Κικουγκουό του βου, του πρίγκιπα των ήθοποιών που ανήκει σε μιὰ δυναστεία που οι ρίζες της φτάνουν στο 16ο αιώνα. Μόλις μάς είδε έπεε χαμογελώντας.

— Ψηλαφήστε το πόδι μου θα δείτε πως οι μύς του είναι πιο σφιχτοδεμένοι κι' απ' τις χορστρίας Παυλόβνας... Ο Κικουγκουό ήταν πάνω από εξήντα χρονών και ο ρόλος που θα υποδύοταν εκείνο το βράδυ ήταν ένας... νεαρού κοριτσιού είκοσι χρονών! Κι' όμως όταν εμφανίστηκε αργότερα στη σκηνή έμεινα κατάπληχτος. Ήταν το δίχως άλλο ένα κοριτσάκι με μιὰ λυγρή και χαριτωμένη κίνηση. Και το πιο περίεργο ήταν ότι όχι μόνο κατάφερε να σταθεί στο ρόλο του με και στην πραγματικότητα κίνητη τη στιγμή ήταν γοητευτικός!

Έδώ στο θέατρο του Καμπονκι τὰ τραγούδια που εκτελεί ο χορός θα τὰ θεωρούσαν βεβήλωση στο Νώ. Τραγουδάνε τὰ χαρίσματα των κοριτσιών, της ήδονης στις διάφορες περιφέρειες της χώρας. Έτσι μαθαίνουμε πως στη Γιοσιβάρα είναι σκληρά και πεισματάρα ενώ στο Κιότο τρυφερά. Αξίωμα ότι οι παλλακίδες του Σιμονοσέκι κατοικούνε μέσα στις βίβρες. Είδα και στο Νώ τον ίδιο χορό, όμως εδώ τον συνόδευε ένα έντελως άλλο χωρικό Νά, ένα κομμάτι του.

«Μια βραδιά της άνοιξης ήρθα στο ναό ποιναί, ψηλά στο λόφο είδα τον άνθό της κροστιάς που σκόπαγε τὰ πέταλά του στον ήχο της καμπάνας. Άνεμίζονε στον άνερα πρίν να πέσουν ενώ, μέσα στον άγιο χώρο άντηχά ή καμπάνα και στα δάση των πουλιών τὰ τραγούδια. Μα νά! Η σελήνη πάει για γαρυφαλί, ο άνερας τώρα, κρατάει στη πλάτη του το χιόνι που θα πέσει σε λίγο. Έκει, στο χωριό της δχτης άγάβουνε φωτιές από κείνες τις φωτιές που ξαγναντεύουν τὰ όνειρα των ψαράδων.»

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ: Τυφλοί τραγουδιστές.

ΜΠΟΡΙΣ ΑΓΚΑΠΩΦ